

coMiesięcznik

Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS - Sierpień 2026

Szanowni Państwo

„coMiesięcznik” – biuletyn informacyjny PKN ICOMOS ma służyć realizacji priorytetowego zadania naszej organizacji jakim jest dostarczanie informacji na tematy konserwatorskie. „coMiesięcznik” jest skierowany do całego polskiego środowiska konserwatorskiego, rozpowszechniając bieżące informacje na temat wydarzeń i spraw związanych z ochroną zabytków. „coMiesięcznik” prezentuje informacje dostarczone przez członków PKN ICOMOS oraz środowisko konserwatorskie. Informacje mają formę krótkich notek, uporządkowanych w najprostszy sposób. Prosimy Państwa o przesyłania krótkich notek o wszelkich konferencjach, publikacjach i wydarzeniach, które mogą zainteresować środowisko konserwatorskie na adres:

biuletyn.pknicomos@gmail.com

Redakcją i oprawą graficzną biuletynu zajmuje się Pan Jakub Andrzejewski.

W imieniu Prezydium PKN ICOMOS
Bogusław Szmygin

Informacje

XII Szkoła Letnia w Krośnie – podsumowanie

XII Szkoła Letnia PKN ICOMOS odbyła się w dniach 5–7 sierpnia 2026 roku w Krośnie oraz okolicznych miejscowościach województwa podkarpackiego. Tegorocznym motywem przewodnim było „Bezpieczeństwo zbiorów i ochrona dziedzictwa” – temat wyjątkowo ważny i aktualny. Trzydniowe wydarzenie obfitowało w wiele interesujących wykładów, rozmów i wizyt terenowych.

Inauguracja Szkoły odbyła się w Bibliotece Państwowej Akademii Nauk Stosowanych w Krośnie. Wydarzenie otworzyli prof. dr hab. inż. Bogusław Szmygin (Prezes PKN ICOMOS), dr inż. Marta Rymar (Miejska Konserwator Zabytków, Dyrektor Muzeum Rzemiosła w Krośnie), a także Wiceprezydent Krosna Grzegorz Rachwał. Panel dyskusyjny „Czuwanie nad przeszłością. Wyzwania dotyczące bezpieczeństwa na miarę niespokojnych czasów XXI w.” został podzielony na trzy bloki tematyczne. W pierwszym z nich – „Infrastruktura i strategie ochronne jako fundament. Koncepcja a praktyka w ratowaniu dziedzictwa kulturowego” – przybliżono uczestnikom m.in. różnice między założeniami praktycznymi a teorią. W bloku drugim przedstawiono doświadczenia konserwatorów pracujących na rzecz zabytków w czasie wojny. Trzeci blok poświęcony został omówieniu przygotowań jednostek muzealnych do reagowania na zdarzenia kryzysowe. Doświadczenia zaproszonych ekspertów z Ukrainy okazały się wyjątkowo cenne. Wskazały one problemy, z jakimi muszą się mierzyć przedstawiciele muzeów, instytucji konserwatorskich, środowisk naukowych oraz lokalnych społeczności w przypadku wystąpienia zdarzeń kryzysowych, co dodatkowo unaocznia zagrożenia i trudności, którym należy przeciwdziałać. Intrygujące wystąpienia stanowiły podstawę do dyskusji wśród uczestników. W drugiej części spotkania odbyły się ćwiczenia praktyczne dotyczące oceny zagrożeń oraz przygotowania procedur ewakuacji zabytkowego wyposażenia – jako case study obrana została Bazylika Kolegiacka pw. Trójcy Świętej w Krośnie.

Zdobyte podczas panelu dyskusyjnego informacje szybko musiały zostać wykorzystane przez uczestników, gdyż każdy musiał przygotować procedurę ewakuacji wybranego elementu wyposażenia świątyni. Pierwszy dzień Szkoły zakończył się we wnętrzach Pałacu Polanka w Krośnie, w którym odbyła się uroczysta kolacja integracyjna.

Wyjątkowo tropikalna pogoda towarzyszyła uczestnikom w czasie intensywnego drugiego dnia, podczas którego odbywał się objazd naukowy po polsko-słowackim pograniczu. Zaopatrzeni w proziaki (tradycyjne podkarpackie placuszki) i zapasy wody uczestnicy Szkoły Letniej zwiedzili m.in. cerkiew greckokatolicką śś. Kosmy i Damiana z 1782 r. oraz cmentarz wojenny nr 6 w Krempnie, dawną cerkiew greckokatolicką śś. Kosmy i Damiana wraz z lapidarium sztuki sepulkralnej w miejscowości Kotań, cmentarz wojenny nr 4 w miejscowości Grab, a także przeszli przez teren dawnej, nieistniejącej wsi Żydowskie, znajdując się na obszarze Magurskiego Parku Narodowego – omówiono wówczas m.in. zagadnienia związane ze sposobami ochrony lokalnego dziedzictwa kulturowego. Na zakończenie wyjazdu odbyło się ognisko. Po powrocie do Krosna niezłomni uczestnicy wzięli udział w wieczornej wizycie w Fabryce Zegarów Wieżowych, a w wieży Bazyliki Kolegiackiej pw. Trójcy Świętej w Krośnie słuchali dźwięku dzwonów oraz podziwiali panoramę miasta.

Ostatni dzień Szkoły Letniej odbył się w Muzeum Przemysłu Naftowego i Gazowniczego im. Ignacego Łukasiewicza w Bóbrce – najstarszej na świecie, nadal czynnej kopalni ropy naftowej. Na początek odbyły się prelekcje: prof. Bogusław Szmygin opowiedział o nominacji kopalni w Bóbrce na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO,

a prof. Janusz Rymsza omówił zabezpieczenie zabytkowych obiektów mostowych podczas kryzysu. Podczas zwiedzania Bóbrki poruszono m.in. problematykę bezpieczeństwa muzeów na wolnym powietrzu oraz możliwości ewakuacji zabytków. Na koniec odbył się pożegnalny obiad oraz oficjalne zamknięcie XII Szkoły Letniej PKN ICOMOS wraz z wręczeniem certyfikatów.

Na ogromne podziękowania zasługują organizatorzy, gospodarze odwiedzanych miejsc i wszyscy zaangażowani w realizację XII Szkoły Letniej. Największa wdzięczność należy się ekipie Muzeum Rzemiosła w Krośnie, a w szczególności Dyrektor Marcie Rymar, Katarzynie Solińskiej, Łukaszowi Stachurskiemu i Mateuszowi Górcie, którzy czuwali nad całym przebiegiem wydarzenia, służyli wsparciem, pomocą, a przede wszystkim ogromną wiedzą. Wszyscy uczestnicy wyjechali z Krosna zaopiekowani, z nowo zdobytą wiedzą i nutą tęsknoty za wspaniałe spędzonym czasem na Podkarpaciu.

oprac. Anna Balcerowiak

Galeria zdjęć ze Szkoły Letniej dostępna na stronie PKN ICOMOS:

<https://www.icomos-poland.org/pl/dzialania/szkola-letnia-pkn-icomos/156-xii-edycja-krosno/773-xii-szkola-letnia-w-krosnie-podsumowanie.html>

Zapraszamy do obejrzenia zapisu filmowego z naszej wiosennej konferencji naukowej PKN ICOMOS, pt. "Ochrona dziedzictwa archeologicznego: teoria i praktyka – problemy i wyzwania", a która odbyła się jak w Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, w dniach 18-19 maja 2026 r.

Konferencja została zorganizowana przez PKN ICOMOS, Narodowy Instytut Dziedzictwa, Muzeum Łazienki Królewskie w Warszawie, dofinansowanej ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Pierwszy dzień konferencji:

<https://www.youtube.com/watch?v=qenXjYx4APE>

Drugi dzień konferencji:

<https://www.youtube.com/watch?v=NbYzwYkWagA>

Living Heritage: Respect. Enhance. Accept. Partnership.
22nd ICOMOS General Assembly and Scientific Symposium 2026
Borneo Convention Centre, Kuching, 17-24 October 2026

ICOMOS GA26 KUCHING, SARAWAK MALAYSIA

Selamat Datang — Welcome to Malaysia!

It is with great pleasure and immense honor that I extend a warm invitation to you to join us in Malaysia for the upcoming 22nd ICOMOS General Assembly and Scientific Symposium 2026 (ICOMOS GA2026) in October 2026. We are truly excited to welcome heritage professionals, scholars, and advocates from around the world to our beautiful and culturally rich country.

Malaysia is a vibrant blend of traditions, languages, and communities—a place where heritage lives not just in monuments, but in daily life. As we prepare to gather in Kuching, Sarawak, we look forward to creating a space where ideas flow, collaborations form, and shared values bring us together in the spirit of conservation.

This General Assembly will be an opportunity to explore themes that matter deeply—not just to Malaysia, but to the global community working to protect cultural heritage in all its forms. Whether you're a long-time ICOMOS member or joining us for the first time, your voice and experience are vital.

We hope you'll take full advantage of everything this Assembly offers—from insightful sessions and workshops to the chance to discover Malaysia's many heritage treasures, including the historic cities of George Town and Melaka, Archeological sites of Lenggong and the breathtaking cultural landscapes of Kinabalu & Mulu Mountains, and Niah Cave in Borneo Island.

On behalf of ICOMOS Malaysia, thank you for your dedication to preserving our shared heritage. Your presence in Kuching will make this gathering all the more meaningful. We can't wait to welcome you with open hearts and warm smiles.

More information:

<https://www.icomosga2026.org.my/en/home>

Overview

Heritage + Climate Symposium: Aligning Heritage Protection and Climate Action across Europe

The Heritage + Climate Symposium is jointly organised by the Department of Housing, Local Government and Heritage, the Office of Public Works and ICOMOS Ireland. Taking place during Ireland's 2026 Presidency of the Council of the European Union, the event reflects the official presidency theme, "Ní neart go cur le chéile – Strength with unity," by fostering European solidarity against the climate crisis. This Heritage + Climate Symposium is an Associated Presidency Event as part of Ireland's Presidency of the Council of the European Union 2026.

The Heritage + Climate Symposium provides a platform for interdisciplinary knowledge-sharing with our European counterparts. Through the development of recent government policies, plans, guidance and training, it demonstrates that heritage conservation and climate action objectives can align and be mutually beneficial. It also argues that stronger co-ordination across the heritage sector is essential to safeguard our past and secure a sustainable future.

More information:

<https://www.eventbrite.ie/e/heritage-climate-symposium-aligning-heritage-protection-climate-action-tickets-1998392646200?aff=oddtcreator>

ICOMOS Iranian
CALL FOR PAPERS, Eshkaft, Issue No. 5

Eshkaft is the specialized journal of the ICOMOS Iranian Scientific Committee on Troglodytic Architecture (ICTA). Four issues of the journal have been published to date.

Eshkaft aims to disseminate scholarly research on troglodytic and rock-cut architecture in Iran and around the world. The journal welcomes interdisciplinary contributions from the fields of architecture, urban planning, conservation and restoration, archaeology, history, anthropology, art, literature, and other related disciplines.

We are pleased to announce that preparations for the fifth issue of Eshkaft is now under way. Scholars, researchers, practitioners, and others working in the field of troglodytic architecture are warmly invited to submit original research papers for consideration for publication in this issue, in accordance with the journal's submission guidelines.

Submission deadline: 22 October 2026

Submissions should be sent to: icta@iranicomos.ir

Previous issues of Eshkaft may be accessed through the following links:

ICOMOS Iran — Iranian Scientific Committee on Troglodytic Architecture:

<https://www.iranicomos.ir/troglodytic-architecture/>

PUBLICOMOS — ICOMOS Publications Portal:

<https://publ.icomos.org/publicomos/>

We would be grateful if you could share this call with interested colleagues and research networks.

Konferencje

Konferencja naukowa

AMAZING CITY – HISTORYCZNE PRZESTRZENIE PUBLICZNE W DOBIE ZMIAN KLIMATU

ŁÓDŹ, POLSKA, 21-22.09.2026 r.

Zarządzanie miastami historycznymi jest zadaniem niezwykle złożonym. Wynika to z nakładania się wielu czynników – skomplikowanej struktury zabudowy i funkcji, dużej skali działań, licznych interesariuszy, zróżnicowanych wartości i charakteru obiektów zabytkowych oraz dynamicznych zmian standardów użytkowych, technicznych, ekologicznych, bezpieczeństwa i dostępności. Kierowanie tak wielowymiarową strukturą wymaga uwzględnienia różnorodnych aspektów prawnych, społecznych i funkcjonalnych.

Celem konferencji „Amazing City – Historyczne przestrzenie publiczne w dobie zmian klimatu” jest stworzenie przestrzeni do interdyscyplinarnej dyskusji oraz wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami samorządów, służb konserwatorskich, środowisk akademickich oraz praktyków projektowych – architektów, urbanistów i architektów krajobrazu – na temat współczesnych uwarunkowań, zasad, form i granic kształtowania historycznych przestrzeni publicznych, w szczególności w kontekście ich adaptacji do zmian klimatu.

Istotnym elementem konferencji będzie prezentacja opracowań teoretycznych oraz rozwiązań praktycznych wypracowanych w ramach projektu Re-Public Spaces, współfinansowanego z Programu Interreg Central Europe. Projekt dotyczy adaptacji historycznych podwórek do wyzwań klimatycznych w Europie Środkowej i został zwieńczony realizacją czterech pilotażowych rewitalizacji klimatycznych w miastach partnerskich: Łodzi (Polska), Pinerolo (Włochy), Osijeku (Chorwacja) oraz Velenje (Słowenia), odpowiadających na najbardziej istotne lokalne czynniki klimatyczne.

Problematyka konferencji zostanie podzielona na trzy bloki tematyczne:

- Adaptacja przestrzeni publicznych w miastach historycznych do wyzwań klimatycznych i wymagań konserwatorskich – aspekty teoretyczne i praktyczne.
- Dobre praktyki w kształtowaniu przestrzeni publicznych w miastach historycznych – place, ulice, dziedzince.

- Konserwatorskie aspekty modernizacji i adaptacji historycznych przestrzeni publicznych – Karta Ochrony Historycznych Przestrzeni Publicznych.

Rejestracja:

<https://forms.cloud.microsoft/Pages/ResponsePage.aspx?id=BtR2hzsMdUqL4hA20uHhimxFLUKnzm9Ltl-stsxb85UNzdTQkxaODRHNVFNVTNXMIJBODZPUEhGQy4u>

Informacje o konferencji będą dostępne na stronie Biura Architekta Miasta Łodzi, Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS oraz Międzynarodowego Komitetu Teorii Konserwatorskiej.

Zapraszamy do udziału w konferencji.

Komitet Organizacyjny

25 lat UNESCO Kościoła Pokoju w Świdnicy

Konferencja naukowa pt. „Trwałość i misja: 25 lat Kościoła Pokojna Liście UNESCO w perspektywie programu FEnIKS”

17 września 2026 r.

25 lat UNESCO Kościoła Pokoju w Świdnicy

Z okazji 25. lecia wpisania Kościoła Pokoju w Świdnicy na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO, odbędą się dwudniowe obchody niniejszego wydarzenia.

Dnia 17 września br. odbędzie się konferencja naukowa pt. „Trwałość i misja: 25 lat Kościoła Pokojna Liście UNESCO w perspektywie programu FEnIKS”

Natomiast 18 września 2026 r. (piątek) – Kościół Pokoju

19:00 – 20:30 I Arcydzieła Mistrzów. Odbędzie się Koncert jubileuszowy z okazji 25-lecia wpisania Kościoła Pokoju na listę światowego dziedzictwa UNESCO.

Polski Komitet Narodowy Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków PKN ICOMOS objął niniejszą konferencję Patronatem Honorowym.

Ponadto prof. Bogusław Szmygin, Prezes PKN ICOMOS jest jednym z prelegentów oraz moderatorów sesji podczas konferencji.

Zaprasza ks. Paweł Meler proboszcz parafii w imieniu własnym oraz Współpracowników.

Więcej informacji w linku poniżej:

<https://kosciolpokoju.pl/25latunesco/>

**Dziedzictwo architektoniczne miasteczek. Badania i ochrona konserwatorska
Parku Etnograficznego w Tokarni pod Kielcami, 11-12 września 2026**

Muzeum Wsi Kieleckiej
Park Etnograficzny w Tokarni
Stowarzyszenie Historyków Sztuki
Oddział Kielecki

zapraszają na

Ogólnopolską Konferencję Naukową

Dziedzictwo architektoniczne miasteczek. Badania i ochrona konserwatorska

**11-12 września
2026**

📍 Park Etnograficzny
w Tokarni pod Kielcami

Konferencja to element obchodów
50-lecia założenia Muzeum Wsi Kieleckiej

UDZIAŁ W KONFERENCJI JEST BEZPŁATNY

Dziedzictwo, które trwa
50
Lat Muzeum Wsi Kieleckiej

PATRONAT HONOROWY
WOJEWÓDZTWA ŚWIĘTOKRZYSKIEGO
RENATY JANIK

Narodowy Instytut Dziedzictwa

Bank Spółdzielczy w Kielcach

Stowarzyszenie Historyków Sztuki Oddział Kielecki

POLSKIE HISTORIA I WIEDZA

TVP3 KIELCE

RADIO KIELCE

echodnia.eu

RADIO AM

FAMA

W dniach 11-12 września 2026 roku Muzeum Wsi Kieleckiej oraz Stowarzyszenie Historyków Sztuki Oddział Kielecki organizują Ogólnopolską Konferencję Naukową „Dziedzictwo architektoniczne miasteczek. Badania i ochrona konserwatorska”, która odbędzie się w Parku Etnograficznym w Tokarni pod Kielcami. Wydarzenie to ma wyjątkowy charakter, ponieważ stanowi element obchodów 50-lecia założenia Muzeum Wsi Kieleckiej.

Uczestnicy konferencji podejmą dyskusję nad historią i ewolucją przestrzeni oraz zabudowy miasteczek, ze szczególnym uwzględnieniem tych położonych w regionie świętokrzyskim. Przedstawione zostaną również referaty dotyczące wpływu uwarunkowań prawno-społecznych i dwóch wojen światowych na ich wygląd. Zaprezentowane będą strategie odbudowy i przekształceń polskich małych miast po II wojnie światowej. Ponadto na wybranych przykładach naukowcy przybliżą kwestie dotyczące doktryn konserwatorskich dedykowanych tego typu zabytkowym układom urbanistycznym. Szczególna uwaga poświęcona będzie zagadnieniom ochrony obszarowej, zachowania genius loci tych miejscowości, a także granic kompromisu konserwatorskiego w obliczu współczesnej presji inwestycyjnej oraz obowiązujących wymogów prawnych. Ważnym punktem programu będą wystąpienia poruszające problematykę roli muzeów na wolnym powietrzu w badaniach i zachowaniu drewnianej zabudowy małomiasteczkowej. Omówiona zostanie również rola historycznej tkanki miejskiej w promocji i ruchu turystycznym.

Więcej informacji na stronie:

<https://shs.pl/dziedzictwo-architektoniczne-miasteczek-badania-i-ochrona-konserwatorska-11-12-wrzesnia-2026/>

oraz:

<https://nid.pl/2026/08/28/dziedzictwo-architektoniczne-miasteczek-badania-i-ochrona-konserwatorska/>

Przyszłość przeszłości – Dziedzictwo w zagrożeniu

Ogólnopolska Konferencja w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2026 25–26 września 2026 r.

Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu

MUZEUM ROLNICTWA

IM. KS. KRZYSZTOFA KLUKA W CIECHANOWCU

INSTYTUCJA KULTURY WOJEWÓDZTWA PODLASKIEGO

„Przyszłość przeszłości – Dziedzictwo w zagrożeniu” to Ogólnopolska Konferencja poświęcona współczesnym wyzwaniom związanym z ochroną, zachowaniem i udostępnianiem dziedzictwa kulturowego.

Wydarzenie organizowane jest w ramach Europejskich Dni Dziedzictwa 2026, których tegoroczne hasło – „Przyszłość przeszłości. Dziedzictwo w zagrożeniu” – zwraca uwagę na wyzwania, przed którymi współcześnie staje dziedzictwo kulturowe w obliczu dynamicznych przemian społecznych, środowiskowych i technologicznych.

Konferencja będzie okazją do spotkania i wymiany doświadczeń przedstawicieli muzeów, instytucji kultury, administracji publicznej, środowisk naukowych, organizacji branżowych oraz ekspertów zajmujących się ochroną zabytków i dziedzictwem kulturowym.

Szczególne miejsce w programie zajmą muzea na wolnym powietrzu oraz architektura drewniana północno-wschodniej Polski – ich ochrona, konserwacja, autentyzm, sposób prezentacji oraz nowe możliwości wykorzystania technologii.

Cztery sesje – cztery perspektywy

Program konferencji został podzielony na cztery sesje tematyczne:

I. Dziedzictwo kultury kapitałem regionu i kraju

Sesja inauguracyjna poświęcona będzie znaczeniu dziedzictwa kulturowego jako ważnego elementu rozwoju społecznego, gospodarczego i kulturalnego regionów oraz jego roli w budowaniu tożsamości lokalnej i narodowej.

II. Autentyzm jako kryterium wzorowej ekspozycji muzealnej

Rozmowa o autentyzmie muzealnych kolekcji i ekspozycji, sposobach prezentowania dziedzictwa oraz wyzwaniach stojących przed współczesnymi muzeami.

III. Architektura drewniana – pozyskiwanie, konserwacja i udostępnianie

Sesja poświęcona ochronie architektury drewnianej – od pozyskiwania i przenoszenia obiektów, przez ich konserwację i zachowanie autentycznej substancji zabytkowej, po udostępnianie ich zwiedzającym.

IV. Zarządzanie i nowe technologie w muzeum na wolnym powietrzu

O przyszłości muzeów na wolnym powietrzu, współczesnych modelach zarządzania, wykorzystaniu nowych technologii oraz sposobach odpowiadania na zmieniające się oczekiwania odbiorców.

Patronat honorowy nad Konferencją objął PKN ICOMOS

Informacje o Konferencji:

<https://muzeumrolnictwa.pl/informacja-o-konferencji-przyszlosc-przeszlosci-dziedzictwo-w-zagrozeniu%22-europejskie-dni-dziedzictwa-2026>

Ramowy program Konferencji:

<https://muzeumrolnictwa.pl/ramowy-program-konferencji>

Serdecznie zapraszamy do udziału w II Europejskiej Konferencji Architektury Drewnianej, organizowanej w dniach 14–16 października 2026 r. w Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu, której celem jest pogłębiona dyskusja nad przyszłością architektury drewnianej oraz integracja środowisk naukowych, muzealnych i branżowych.

Konferencja będzie stanowiła platformę wymiany wiedzy pomiędzy środowiskiem akademickim a praktykami – architektami, projektantami, muzealnikami, konserwatorami zabytków oraz przedstawicielami branży drzewnej.

Organizatorem konferencji jest Katedra Mechanicznej Technologii Drewna, jednostka naukowo-dydaktyczna działająca w strukturze Wydziału Leśnego i Technologii Drewna Uniwersytetu Przyrodniczego w Poznaniu oraz Muzeum Rolnictwa im. ks. Krzysztofa Kluka w Ciechanowcu.

SESJE:

I SESJA Architektura drewniana w różnych regionach Europy i jej unikalne uwarunkowania kulturowe.

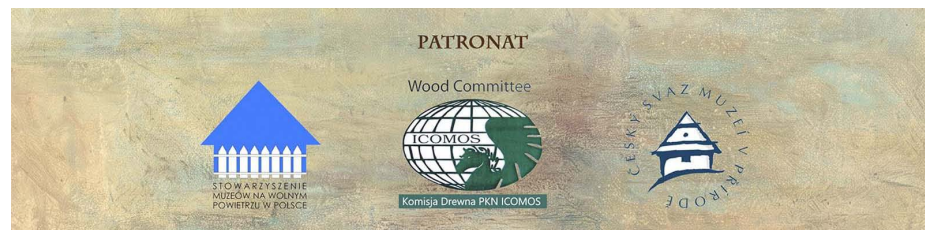
II SESJA Przekształcanie i adaptacja historycznych obiektów drewnianych do współczesnych funkcji.

III SESJA Metody badań, dokumentowania i konserwacji zabytków drewnianych.

IV SESJA Rola i wpływ muzeów na wolnym powietrzu w ochronie krajobrazu kulturowego.

V SESJA Nowoczesne technologie wspierające ochronę dziedzictwa kulturowego z drewna.

VI SESJA Drewniane dziedzictwo kulturowe – konstrukcje, rzemiosło i ślady historycznej działalności człowieka.

Wydarzenie pod patronatem Komisji Drewna PKN ICOMOS

Zgłoszenie należy przesłać na adres: ekad@up.poznan.pl

Pozostałe informacje na stronie:

<https://muzeumrolnictwa.pl/artukul/aktualnosci/ii-europejska-konferencja-architektury-drewnianej-ekad-2026>

ZGIERSKIE
SEMINARIA
O DREWNI

DREWNO · DZIEDZICTWO · PRZYSZŁOŚĆ

21-22
października 2026 r.

<https://muzeum.zgierz.pl/polek-informacja/aktualnosci>

III Zgierskie Seminaria o Drewnie „Drewno - Dziedzictwo - Przyszłość”.

Tegoroczna edycja nosi tytuł „Drewniane dziedzictwo kolebki przemysłu włókienniczego w erze sztucznej inteligencji” i jest kontynuacją cyklu zapoczątkowanego 4 lat temu.

Seminaria adresowane są przede wszystkim do przedstawicieli samorządów, służb konserwatorskich, zarządców obiektów zabytkowych oraz środowiska naukowego i eksperckiego zajmującego się dziedzictwem architektonicznym – zwłaszcza tych, którzy na co dzień mierzą się z podobnymi wyzwaniami we własnych gminach i powiatach. Ale również do właścicieli i mieszkańców zabytkowych domów drewnianych, którzy chcą poznać najnowsze trendy w ochronie tego typu obiektów. Jak nowocześnie zarządzać dziedzictwem drewnianym, które dla wielu właścicieli bywa raczej wyzwaniem niż atutem?

Muzeum Miasta Zgierza, wspólnie z Fundacją Ochrony Mebli Zabytkowych i Dziedzictwa Kultury w Polsce D.O.M. oraz Gminą Miasto Zgierz, zaprasza na III Zgierskie Seminaria o Drewnie – wydarzenie, które na przykładzie Zgierza pokazuje, że opieka nad zabytkową architekturą drewnianą może iść w parze z nowoczesnym zarządzaniem i wykorzystaniem najnowszych technologii.

Program:

21 października – dzień konferencyjny

miejsce: Miejski Ośrodek Kultury Stary Młyn - ul Długa 41a

- Panel I – Dziedzictwo i rewitalizacja;
- Panel II – Nowe technologie w służbie zabytkom (fotogrametria, cyfrowe bliźniaki, HBIM, sztuczna inteligencja);
- Panel III – Eksperci dla Zgierza i regionu.

22 października – dzień warsztatowy
różne lokacje w obrębie Parku Kulturowego Miasto Tkaczy.

- studium przypadku zabytkowego domu tkacza w Zgierzu – gotowe rozwiązanie, które inne samorządy mogą przenieść na grunt własnych obiektów;
- warsztaty tematyczne (m.in. modelarstwo architektoniczne, cyfryzacja szlaków kulturowych, prawne aspekty ochrony zabytków, technologie przyrostowe, zastosowanie AI w przemyśle kreatywnym);
- warsztaty modelarskie towarzyszące wydarzeniu, otwarte dla zainteresowanych mieszkańców.

W gronie prelegentów znajdą się eksperci z Polski i zagranicy.

Wydarzenie ma zasięg ogólnopolski, ze szczególnym uwzględnieniem samorządów województwa łódzkiego jako głównej grupy odbiorców – to właśnie z myślą o nich Zgierz dzieli się swoimi doświadczeniami i konkretnymi rozwiązaniami.

Wydarzenie pod patronatem Komisji Drewna PKN ICOMOS

Więcej informacji na stronie:

<https://miasto.zgierz.pl/pl/wydarzenie/zgierskie-seminaria-o-drewnie-2026>

oraz pod adresem:

Muzeum Miasta Zgierza muzeum@miasto.zgierz.pl

II Konferencja Zielen zabytkowa – cmentarze historyczne. Utrzymanie, konserwacja, wyzwania współczesności.

Szczecin, ul. Słowackiego 17, 30.09 – 02.10.2026 r.

**II KONFERENCJA
ZIELEŃ ZABYTKOWA
CMENTARZE HISTORYCZNE
Utrzymanie, Konserwacja, Wyzwania Współczesności
SZCZECIN 30 WRZEŚNIA - 2 PAŹDZIERNIKA 2026**

Szanowni Państwo,

Od 30 września do 2 października 2026 roku zapraszamy na II Konferencję „ZIELEŃ ZABYTKOWA– CMENTARZE HISTORYCZNE. UTRZYMANIE, KONSERWACJA, WYZWANIA WSPÓŁCZESNOŚCI” – kontynuację zeszłorocznego wydarzenia, które stworzyło przestrzeń do dyskusji i wymiany doświadczeń pomiędzy przedstawicielami różnych środowisk zawodowych zaangażowanych w ochronę zabytkowej zieleni – konserwatorów, architektów i architektów krajobrazu oraz użytkowników – prywatnych i instytucjonalnych, w tym jednostek samorządu terytorialnego.

Cele Konferencji: Podjęcie interdyscyplinarnej dyskusji na temat utrzymania, ochrony i zrównoważonego zarządzania cmentarzami o wartościach historycznych i kulturowych. Wydarzenie ma na celu zintegrowanie środowisk naukowych, konserwatorskich, administracji publicznej, a także praktyków zajmujących się pielęgnacją zieleni oraz planowaniem przestrzennym.

Patronat honorowy nad konferencją objął PKN ICOMOS

Więcej informacji na stronie:

<https://ptd.pl/ii-konferencja-zielen-zabytkowa-cmentarze-historyczne-utrzymanie-konserwacja-wyzwania-wspolczesnosci/>

Dziedzictwo przemysłowe w zjednoczonej Europie.

Prawo i praktyka w ochronie dziedzictwa przemysłowego w krajach europejskich

Muzeum Gazowni Warszawskiej, ul. Ignacego Prądzyńskiego 14A, Warszawa

Warszawa, 18 - 20. 10. 2026

Zjednoczona Europa nie posiada wspólnej polityki ochrony i zachowania dziedzictwa przemysłowego.

W krajach europejskich proces ochrony dziedzictwa przemysłowego oparty jest na lokalnych praktykach i regulacjach prawnych.

Doświadczenia w procesie zachowania najważniejszych świadectw rozwoju przemysłowego są różne. Europa Wschodnia przechodzi proces deindustrializacji później niż w Europie Zachodniej. Różny jest stan zachowania zabytków techniki i różne są doświadczenia w procesie zachowania i powtórnego wykorzystania dziedzictwa technicznego.

Od wielu lat projekty zachowania i ponownego wykorzystania dziedzictwa technicznego są współfinansowane z środków Europejskich. Realizowane przy wsparciu europejskich dotacji mają różny poziom zachowania zabytków, utrzymania ich autentyczności i struktury.

Ważnym elementem wpływającym na zachowanie zabytków są ogólnoeuropejskie regulacje dotyczące ochrony środowiska. Plany całkowitej rezygnacji do 2050 roku z użycia paliw kopalnych do wytwarzania energii mają wpływ na możliwość dalszego użytkowania ruchomych zabytków techniki. Zaprzestanie dystrybucji paliw kopalnych spowoduje wyłączenie z użytkowania zabytkowych lokomotyw, silników parowych, historycznych samochodów, motocykli czy samolotów.

Planowana konferencja ma być miejscem wymiany doświadczeń i dobrych praktyk dotyczących zachowania zabytków techniki. Poznanie lokalnych doświadczeń może stać się platformą ustalenia wspólnych zasad badania, ewidencji i ponownego użytkowania zabytków techniki.

Efektom dyskusji ma być sformułowanie zasad ochrony zabytków techniki w wymiarze europejskim, a także określenie dobrych praktyk przy adaptacji zabytków techniki do nowych funkcji.

Synchronizacja narodowych polityk ochrony dziedzictwa technicznego jest ważna, pomoże w zachowaniu i eksploatacji zabytków techniki w oparciu o najlepsze europejskie praktyki.

Omawiając Europejskie doświadczenia w ochronie dziedzictwa przemysłowego powrócimy do tematu powołania organizacji, która wzmocni działania na rzecz integracji europejskiej w ochronie dziedzictwa przemysłowego.

Oprócz prezentacji regulacji prawnych stosowanych w ochronie dziedzictwa techniki w różnych europejskich krajach oczekujemy wystąpień omawiających projekty ochrony dziedzictwa kolejowego, górniczego czy maszynowego.

W Polsce obchodzimy 100 lecie istnienia Polskich Kolei Państwowych (PKP) w związku z tym pragniemy przedstawić najciekawsze zrealizowane projekty zachowania historycznych linii kolejowych, a także infrastruktury kolejowej (mosty wiadukty, urządzenia sterowania ruchem) w Europie i w Polsce.

<https://ticcih.pl/>

II Konferencja Naukowa „Architektura i Medycyna”
Wojewódzki Szpital Zdrowia Psychicznego im. dr. Józefa Bednarza w Świeciu,
22-23 października 2026 r.

Narodowy Instytut Dziedzictwa objął patronatem II Konferencję Naukową „Architektura i Medycyna”, która odbędzie się 22-23 października 2026 roku w Wojewódzkim Szpitalu Zdrowia Psychicznego im. dr. Józefa Bednarza w Świeciu.

Konferencja będzie okazją do spotkania przedstawicieli medycyny, architektury, projektowania, zarządzania i ochrony dziedzictwa oraz rozmowy o tym, jak przestrzeń medyczna może wspierać leczenie i dobrostan pacjentów, a także pracę personelu.

Jednym z ważnych tematów wydarzenia będzie adaptacja zabytkowych obiektów do wymogów współczesnej opieki zdrowotnej. W programie znajdzie się również problematyka zieleni szpitalnej i jej znaczenia dla terapii oraz rekonwalescencji, a także zagadnienia związane z projektowaniem nowoczesnych przestrzeni medycznych i neuroarchitekturą

Wystąpienia i dyskusje zostały podzielone na cztery bloki tematyczne: medycyna w architekturze obiektów służby zdrowia oraz terenów zielonych, architektura nowoczesnych obiektów medycznych, architektura historycznych obiektów medycznych i neuroarchitektura.

Więcej informacji na stronie:

<https://szpital-swiecie.pl/konferencja.html>

oraz:

<https://nid.pl/2026/08/28/ii-kn-architektura-i-medycyna/>

Festiwal Naturalnego Budowania 2026
Katowice, 2-4 października 2026 r.

Narodowy Instytut Dziedzictwa objął patronatem honorowym piątą edycję Festiwalu Naturalnego Budowania, która odbędzie się w dniach 2-4 października 2026 roku w Katowicach. Tegoroczna edycja wydarzenia organizowanego przez Ogólnopolskie Stowarzyszenie Budownictwa naturalnego odbędzie się pod hasłem „Regeneracja. Odzyskaj przestrzeń”.

Festiwal promuje budownictwo wykorzystujące naturalne materiały, takie jak glina, drewno, słoma, wapno czy konopie. Tegoroczny program koncentruje się na gospodarce obiegu zamkniętego, odzyskiwaniu materiałów, ochronie dziedzictwa oraz wykorzystywaniu materiałów naturalnych i cyrkularnych we współczesnej architekturze.

W programie znalazły się prelekcje, dyskusje, wystawy, prezentacje materiałów oraz praktyczne warsztaty. Uczestnicy mogą m.in. poznać technikę tadelaktu, spróbować swoich sił w wykonywaniu sgraffito w tynku glinianym, wziąć udział w renowacji drewnianych okien czy nauczyć się tworzenia polerowanych kul dorodango.

Festiwal jest przestrzenią spotkania ekspertów, producentów, wykonawców i projektantów z inwestorami oraz osobami zainteresowanymi naturalnym i zrównoważonym budownictwem. Wstęp do strefy ogólnodostępnej jest bezpłatny, wymaga jedynie rejestracji online. Udział w warsztatach wymaga zakupu biletu.

Więcej informacji na stronie:

<https://festiwal.osbn.pl/>

oraz:

<https://nid.pl/2026/08/25/festiwal-naturalnego-budowania-2026/>

Recording Change: Documenting Modern Movement Interiors

Docomomo ISC/ID Conference 2026

Second Conference of the Docomomo International Specialist Committee on Interior Design

13-14 October

The Docomomo International Specialist Committee on Interior Design (ISC/ID), in collaboration with Docomomo Portugal, is pleased to announce its second conference, “Recording Change: Documenting Modern Movement Interiors”, to be held in Lisbon on 13–14 October 2026.

The conference focuses on the documentation of Modern Movement interiors and on the challenges of recording environments that are inherently dynamic, vulnerable and constantly changing. Bringing together Docomomo ISC/ID members from different geographical and cultural contexts, it will explore approaches to documenting the material, social and cultural dimensions of modern interiors, considering documentation as a fundamental and proactive form of preservation.

Hosted at MUDE – Museu do Design on 13 October, the conference will include presentations by Zsuzsanna Böröcz, Zara Ferreira, Deniz Hasirci, Silvia Segarra, Anita Puig, Milena Kordić, Marta Peixoto and Ana Tostões, addressing different methodologies and case studies related to the recording, use, transformation and preservation of Modern Movement interiors.

The program will also offer participants the opportunity to experience two major examples of modern and contemporary interiors in Lisbon through guided visits: MUDE – Museu do Design, led by Barbara Coutinho, on 13 October, and the Calouste Gulbenkian Foundation, led by Ana Tostões, on 14 October.

A ISC/ID Meeting will also take place on 14 October at Museu DECivil, Instituto Superior Técnico.

More information:

<https://www.docomomo.pt/docomomo/docomomo-isc-id-conference-2026-recording-change-documenting-modern-movement-interiors>

Wydarzenia

Bielsko-Biała miejscem inauguracji 34. edycji Europejskich Dni Dziedzictwa

Jak nadać zabytkom drugie życie i sprawić, by pozostały ważną częścią współczesnych miast i lokalnych społeczności? O tym będziemy rozmawiać 18 września w Bielsku-Białej podczas konferencji prasowej i inauguracji tegorocznej edycji Europejskich Dni Dziedzictwa. Spotkanie będzie okazją do rozmowy o nowych funkcjach historycznych obiektów, dobrych praktykach i wyzwaniach związanych z ich adaptacją, a jednocześnie oficjalnie otworzy tegoroczne obchody EDD w Polsce.

Europejskie Dni Dziedzictwa (EDD) to największy ogółouropejski projekt społeczno-kulturalny, którego celem jest popularyzacja dziedzictwa kulturowego, promocja historii i tożsamości lokalnych społeczności, podkreślenie wspólnych korzeni kultury europejskiej oraz propagowanie dialogu międzykulturowego.

Co roku we wrześniu uczestnicy mogą bezpłatnie zwiedzać zabytki, które na co dzień bywają niedostępne, oraz brać udział w licznych wydarzeniach – wystawach, koncertach, warsztatach czy prelekcjach. Wydarzenie jest organizowane cyklicznie od ponad 30 lat dzięki wspólnej inicjatywie Rady Europy i Unii Europejskiej, w której obecnie uczestniczy 48 krajów. Polska włączyła się w te obchody w 1993 r.

Tegoroczne hasło Europejskich Dni Dziedzictwa – „Przyszłość przeszłości. DZIEDZICTWO W ZAGROŻENIU” zachęca nas, aby pochylić się nad wyzwaniami, jakie współcześnie stoją przed dziedzictwem. W obliczu dynamicznych przemian środowiskowych, społecznych i technologicznych pytanie o „przyszłość przeszłości” staje się jednym z kluczowych wyzwań współczesnej polityki ochrony dziedzictwa.

Do najważniejszych czynników wpływających dziś na kondycję dziedzictwa należą m.in.:

- zmiany klimatyczne,
- konflikty zbrojne,
- presja urbanizacyjna,
- cyfryzacja i globalizacja,
- zanikające tradycje i zawody.

To właśnie te procesy w różnorodny sposób oddziałują na dziedzictwo materialne i niematerialne, zwiększając ryzyko jego degradacji, utraty autentyczności lub zaniku.

Więcej informacji na stronie:

<https://edd.nid.pl/aktualnosci/inauguracja-34-edd-bb/>

oraz:

<https://edd.nid.pl/>

Apteka Zabytków

Dziedzictwo w zagrożeniu: architektura drewniana

Mazowiecki Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Warszawie, ul. Nowy Świat 18/20

17 września o godz. 17:30

Szanowni Państwo,

serdecznie zapraszamy na pierwsze powakacyjne spotkanie w Aptece Zabytków pt. „Dziedzictwo w zagrożeniu: architektura drewniana” - w czwartek 17 września o godz. 17:30 przy ul. Nowy Świat 18/20 w Warszawie.

Dyskusję o zagrożeniach dla architektury drewnianej oraz polskich i ukraińskich doświadczeniach w ochronie i konserwacji drewnianych zabytków poprowadzi Marcin Dawidowicz, Mazowiecki Wojewódzki Konserwator Zabytków.

W spotkaniu udział wezmą: Małgorzata Jaworska z Biura Stołecznego Konserwatora Zabytków Urzędu m.st. Warszawy, Monika Wyszomirska, doktor nauk prawnych z Centrum Naukowo-Badawczego Ochrony Przeciwpowodzi Państwowego Instytutu Badawczego (CNBOP-PIB) oraz gość specjalny z Ukrainy - Mykhailo Zakopets, dyrektor Muzeum architektury ludowej i życia codziennego (Szewczenkowski Gaj) we Lwowie.

Wydarzenie organizowane przez Instytut POLONIKA, Wydział Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP w Warszawie oraz Mazowiecki Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków.

Wstęp na spotkanie jest wolny. Do zobaczenia!

Więcej informacji na stronie:

<https://www.facebook.com/events/2862850607414030>

W dniach 15–16 września 2026 roku w NCK – Centrum św. Jana w Gdańsku, jednej z siedzib Nadbałtyckiego Centrum Kultury w Gdańsku, odbędzie się uroczyste wręczenie nagród i wyróżnień laureatom konkursu „Zabytek Zadbany”. W tegorocznej edycji jury nagrodziło 11 obiektów, a 9 przyznało wyróżnienia.

Przed rozpoczęciem uroczystości, 15 września o godz. 16.30, zapraszamy przedstawicieli mediów na briefing prasowy poświęcony tegorocznej edycji konkursu „Zabytek Zadbany”. W wydarzeniu weźmie udział m.in. Sekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Generalny Konserwator Zabytków Bożena Żelazowska, p.o. Dyrektor Narodowego Instytutu Dziedzictwa Michał Krasucki.

Gospodarzem uroczystości będzie Nadbałtyckie Centrum Kultury w Gdańsku, a wydarzenie odbędzie się w NCK – Centrum św. Jana.

Podczas wrześniowej uroczystości spotkają się właściciele i zarządcy nagrodzonych obiektów, przedstawiciele służb konserwatorskich, samorządów, instytucji kultury oraz środowisk zajmujących się ochroną dziedzictwa.

20 obiektów docenionych przez jury

Jury konkursu obradowało 28 i 29 maja 2026 roku. Ocenie poddano 49 zgłoszeń. Nagrody i wyróżnienia przyznano za działania, które pozwoliły zachować wartości zabytkowe obiektów, poprawić ich stan techniczny, przywrócić historyczny wygląd lub nadać im nowe funkcje bez utraty ich autentycznego charakteru.

W skład jury weszli:

1. prof. dr hab. inż. arch. Małgorzata Rozbicka, przewodnicząca jury,
2. dr Aleksander Broda,
3. dr Barbara Bielinis-Kopeć,
4. dr Małgorzata Gwiazdowska,
5. dr hab. Miron Urbaniak.

„Zabytek Zadbany” jest ogólnopolskim konkursem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Generalnego Konserwatora Zabytków. Procedurę konkursową prowadzi Narodowy Instytut Dziedzictwa. Od ponad 50 lat konkurs promuje dobrze przeprowadzone prace konserwatorskie, budowlane, rewitalizacyjne i adaptacyjne, a także wieloletnią, systematyczną opiekę nad zabytkami.

Więcej informacji na stronie NID:

<https://nid.pl/2026/09/07/briefing-zabytek-zadbany/>

W dniach 2-3 października zapraszamy na kolejne spotkanie SOZklubu (Spotkania dla osób społecznie zaangażowanych w opiekę nad zabytkami), tym razem we Wrocławiu. Do udziału zachęcamy wszystkich, którzy chcą dowiedzieć się, jak skutecznie angażować się w ochronę lokalnego dziedzictwa, poznać dostępne narzędzia i możliwości działania oraz czerpać inspirację z doświadczeń innych społeczników i społeczniczek.

W piątek wybierzemy się na spacer po terenie dawnych zakładów Hutmen i porozmawiamy o ochronie architektury przemysłowej oraz roli społeczników i społeczniczek w tym procesie. W sobotę spotkamy się w Klubie pod Kolumnami na rozmowie o społecznych działaniach na rzecz ochrony zabytków.

Więcej informacji na stronie NID:

<https://nid.pl/2026/09/04/sozklub-wroclaw/>

21 sierpnia 2026 roku w Uzdrowsku Świeradów-Zdrój odbyła się inauguracja 4. edycji Dni Architektury Drewnianej. Spotkanie rozpoczęło ogólnopolski cykl wydarzeń poświęconych ochronie, konserwacji i popularyzacji tradycyjnego budownictwa drewnianego. Tegoroczna edycja obejmuje osiem województw, ponad trzydziestu partnerów i dziesiątki wydarzeń organizowanych w całej Polsce.

Podczas uroczystości wręczono również podziękowania partnerom wydarzenia oraz właścicielom domów przysłupowych uczestniczącym w Dniach Architektury Drewnianej. To właśnie zaangażowanie właścicieli, użytkowników i opiekunów zabytków pozwala zachować historyczne obiekty oraz udostępniać je szerokiej publiczności.

Uczestnicy inauguracji mogli skorzystać ze strefy rzemieślniczej, w której odbywały się warsztaty demonstracyjne. Prezentowano między innymi remont historycznej stolarki okiennej metodą skandynawską, zastosowanie olejów lnianych, farb z oleju lnianego i smoły drzewnej w konserwacji obiektów szachulcowych i przysłupowych, tradycyjne ciesielstwo, snycerstwo oraz wykorzystanie gliny w architekturze drewnianej.

Dostępny był także punkt konsultacyjny prowadzony przez Stowarzyszenie DOM KOŁODZIEJA. Właściciele zabytkowych obiektów mogli uzyskać informacje dotyczące pozyskiwania środków zewnętrznych na prace konserwatorskie i rewitalizacyjne.

Jednym z elementów inauguracji była także prezentacja publikacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa poświęconych architekturze drewnianej, tradycyjnemu rzemiosłu i dawnym technikom ciesielskim.

Dodatkowym punktem programu było spotkanie autorskie z Albertem Berne, autorem książki „Olej lniany, farby lniane i smoła drzewna w budownictwie”. Publikacja w przystępny sposób przedstawia naturalne materiały i tradycyjne metody zabezpieczania drewna, metalu oraz innych powierzchni. Pokazuje również możliwości ich wykorzystania w konserwacji zabytków, pracach remontowych i zrównoważonym budownictwie.

Więcej informacji na stronie NID:

<https://nid.pl/2026/08/21/inauguracja-dad/>

Tegoroczne Dni Architektury Drewnianej pozwoliły odkrywać drewniane dziedzictwo z wielu perspektyw, od historii i tradycyjnego rzemiosła po współczesne metody ochrony zabytków. Podczas dwóch sierpniowych weekendów wydarzenia odbyły się w ośmiu województwach, umożliwiając uczestnikom poznanie różnorodności drewnianej architektury oraz codziennej pracy jej właścicieli, użytkowników i opiekunów.

Dni Architektury Drewnianej 2026 odbyły się w dniach 22-23 oraz 28-30 sierpnia. Wydarzenie po raz kolejny połączyło miłośników architektury, lokalne społeczności, właścicieli zabytkowych obiektów, przedstawicieli instytucji kultury i samorządów, rzemieślników, konserwatorów oraz osoby zajmujące się badaniem i dokumentowaniem tradycyjnego budownictwa.

Tegoroczny program pokazał, że dziedzictwo drewniane przybiera wiele form. Tworzą je świątynie, wille, chałupy, domy podcieniowe i szkieletowe, młyny, spichlerze, zabudowania gospodarcze, obiekty przemysłowe oraz całe zespoły kształtujące historyczny charakter miejscowości. To także związane z nimi tradycyjne rzemiosło, lokalne zwyczaje, wiedza o materiałach i technikach budowlanych oraz pamięć mieszkańców.

W trakcie drugiego weekendu Dni Architektury Drewnianej można było uczestniczyć w wydarzeniach organizowanych w województwach wielkopolskim, małopolskim, kujawsko-pomorskim, lubuskim, mazowieckim, podlaskim oraz zachodniopomorskim.

Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/08/31/dad-2026-podsumowanie/>

The European Partnership for Resilient Cultural Heritage (RCH) is organising its kick-off event on 29 September 2026 through the Fondation des Sciences du Patrimoine (Foundation for Heritage Science) in its capacity as Partnership Coordinator, together with Mucem – Musée des civilisations de l'Europe et de la Méditerranée.

The Marseille event will mark the start of a decade-long initiative focused on improving the structuring and coordination of research at the nexus of cultural heritage and climate change, across Europe but with a global perspective. Throughout the next ten years, 90 partners from 30 countries in Europe and beyond will launch transnational joint calls for research projects, which will be accompanied by a whole ecosystem of activities to support and amplify the impact of the projects (such as capacity building, impact monitoring or networking opportunities). The Partnership's work will be backed by a total budget of 215M EUR, out of which 65M EUR represent the support of the European Union.

The event will feature high-level interventions from representatives of the European Commission – both the Directorate General for Research and Innovation (DG RTD) and the Directorate General for Education, Youth, Sport and Culture (DG EAC) – and French national and local institutions, as well as dynamic sessions focusing on interdisciplinary collaborations, translating research results into policy or working across different sectors, scales and national contexts. All the sessions will feature researchers and professionals from both the cultural heritage and climate sciences field in a mutually enriching dialogue. The keynotes, each opening a different thematic session, will be delivered by Siri Veland, human geographer, senior researcher at the NORCE Norwegian Research Centre, Norway; Piero Baglioni, Professor at the Department of Chemistry & CSGI, University of Florence, Italy; and Małgorzata Ćwikła, Senior Researcher at the Zurich University of Applied Sciences, Center for Arts Management, and in the “Culture for the Planet” Alliance; Convenor of ISO/TC 354/SC 1/WG 1 “Cultural Organizations”.

The event's conclusions will be delivered by early career researchers and professionals as a way of also advancing the frame for the involvement of future generations in transnational research activities.

The day will also be marked by artistic moments and visits of Mucem's exhibitions.

Why should you attend this event?

Explore the upcoming (funding) opportunities offered by the RCH Partnership

Discover the perspectives for conducting research at the intersection of cultural heritage and the climate crisis.

Connect with the lively community around the RCH Partnership and discover your future project partners

Engage in debates at the intersection of science, policy and practice

The programme can be consulted here:

https://www.heritageresearch-hub.eu/app/uploads/2026/07/RCH-Partnership_Kick-off-event_Draft-programme-1-2.pdf

More information:

<https://www.heritageresearch-hub.eu/event/european-partnership-for-resilient-cultural-heritage-to-have-its-kick-off-event-in-september-2026/>

Storytellation 2027

Telling Territories to Understand People

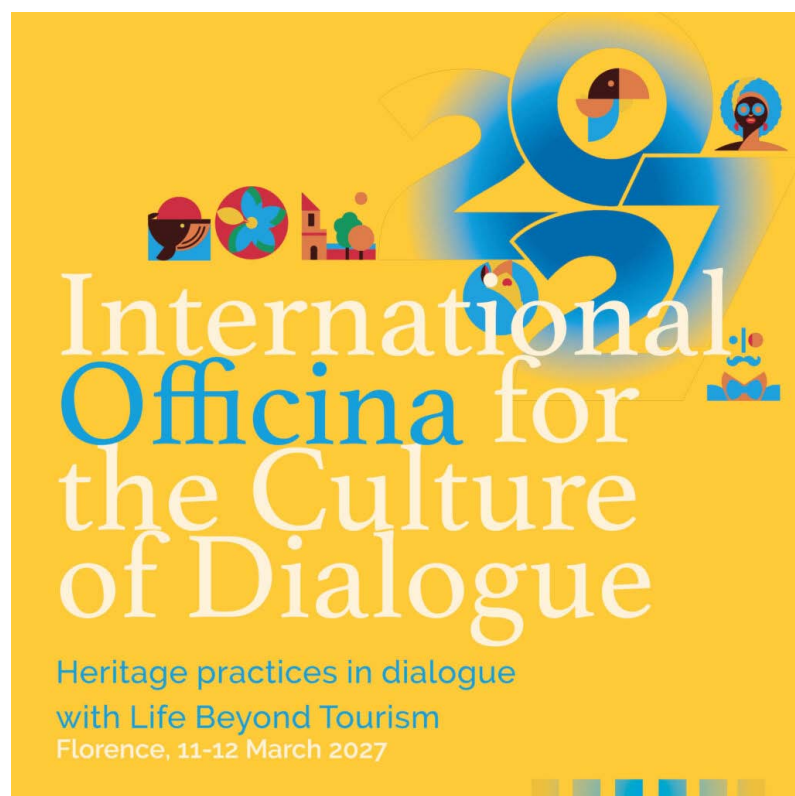
Welcome to the new edition of Storytellation, an initiative promoted by the Fondazione Romualdo Del Bianco – Life Beyond Tourism®, designed as a section for young people (high school and university students) of the 2027 International Officina for the Culture of Dialogue to give voice to the soul of territories through storytelling.

In an increasingly interconnected world, we believe that cultural heritage — natural, tangible and intangible — should not only be preserved, but shared through narratives capable of transforming travel into an authentic experience of intercultural dialogue. Storytellation 2027 invites you to design innovative cultural itineraries (geographical or thematic) that use technology and creativity to connect travellers among each other and with local communities, promoting conscious, inclusive and respectful tourism.

Your vision, our common heritage. We are looking for creative pitches: we are not asking for the final itinerary, but for a presentation of your vision. We want stories that create an emotional connection, highlighting the traditional crafts, historical sites or natural, tangible and intangible heritage of your territory.

More information:

<https://www.lifebeyondtourism.org/storytellation-2027/>

Florence, 11-12 March 2027 | Deadline for registration: 31 August 2026

Following the pilot Officina held in November 2025, the first edition of the International Officina for the Culture of Dialogue will take place in Florence on 11–12 March 2027.

Over two days, Officina 2027 becomes a shared working space where experiences from different parts of the world come into dialogue. It is not only a moment of exchange, but a process of connection — where practices are discussed, compared and repositioned within a broader cultural and operational framework. At the centre is a common challenge: how to protect heritage and strengthen the identity of territories while developing sustainable models capable of generating shared social and economic value.

More information:

<https://www.lifebeyondtourism.org/officina-2027/>

Wystawy

Wystawa „Od drzwi do drzwi: historyczna stolarka Gdyni”
Wystawa potrwa do 25.09.2026 r.

W ramach 16. Weekendu Architektury, który miał miejsce w Gdyni w dniach 27-30 sierpnia br., otwarto czasową ekspozycję „Od drzwi do drzwi: historyczna stolarka Gdyni”. Wystawę zorganizowali konserwator Radek Radziejewski oraz dr Agnieszka Plata, przy wsparciu Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Miasta Gdyni, Biura Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdyni, Agencji Rozwoju Gdyni i Mini Muzeum Bankowiec.

Wystawa składa się z zachowanych historycznych drzwi gdyńskich kamienic. Zestawia formy klasycyzujące z modernistycznymi, odsłania anatomię drzwi i pozwala przyrzeć się materiałom, klamkom, zawiasom, szybom oraz kolejnym warstwom farby. Oryginalnym obiektom towarzyszą fotografie i projekty, które podpowiadają, jak podczas współczesnego spaceru po mieście rozpoznawać ślady jego przeszłości. Zwiedzający zetkną się też z tradycyjnymi technikami konserwacji stolarki.

Wystawa jest czynna w środy w godzinach: 17:00-20:00,
Studio Rozalia, Skwer Kościuszki 22/1, Gdynia
lub za wcześniejszym uzgodnieniem przez profile fb i insta „Gdyńskie Renowacje”.

Wystawa potrwa do: 25.09.2026 r. (lub dłużej)

Kuratorzy wystawy:

Radek Radziejewski, dr Agnieszka Plata

Aranżacja wystawy:

Maria Kuczyńska-Szulcbacher

Fotografie drzwi zewnętrznych:

Tomasz Lelito

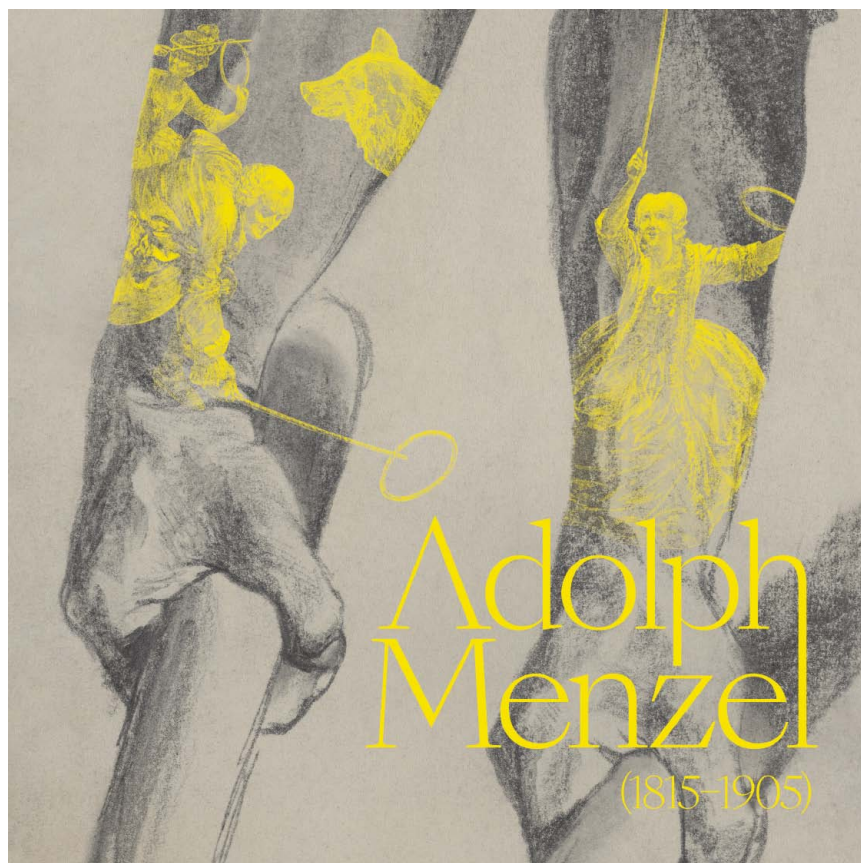
Oprawa graficzna:

Natalia Bugaj

Partnerzy wydarzenia:

Narodowy Instytut Dziedzictwa, Biuro Miejskiego Konserwatora Zabytków w Gdyni,
Agencja Rozwoju Gdyni, Mini Muzeum Bankowiec.

Adolph Menzel (1815–1905). Niestrudzony obserwator
Muzeum Narodowe w Warszawie, 11 września – 13 grudnia 2026

Adolph Menzel należy – obok Albrechta Dürera, Caspara Davida Friedricha i Maxa Liebermanna – do grona najważniejszych artystów niemieckich. Jego twórczość wymyka się prostym klasyfikacjom. Jej rozwój przebiegał równolegle do przemian zachodzących w sztuce XIX wieku – od biedermeieru i romantyzmu po realizm i historyzm. Artysta bywa również uznawany za prekursora impresjonizmu w Niemczech. Przez całe życie uważnie obserwował i rejestrował otaczającą go rzeczywistość. Interesowało go wszystko – wydarzenia historyczne i najdrobniejsze codzienne czynności, królewskie ceremonie i robotnicy przy pracy, rozległe pejzaże i zwyczajny pień drzewa. Sztuka była dla niego nie tylko sposobem przedstawiania świata, lecz także jego poznawania i zrozumienia. Nic dziwnego, że współcześni pisali o jego „przenikliwym spojrzeniu zza okularów”. W zbiorach Muzeum Narodowego w Warszawie znajduje się ponad 200 rycin oraz 45 rysunków artysty.

Dzięki współpracy z Kupferstichkabinett i Alte Nationalgalerie w Berlinie oraz z muzeami narodowymi we Wrocławiu i Poznaniu na ekspozycji znajdą się obrazy, rysunki i ryciny Menzla, ukazujące różnorodność jego twórczości. Wystawa podejmuje również kwestię proveniencji dzieł artysty ze zbiorów MNW, pochodzących w większości z przedwojennych kolekcji niemieckich. Ich losy skłaniają do szerszej refleksji nad drogami, którymi dzieła sztuki trafiały do polskich instytucji kultury po zmianie granic w 1945 roku.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.mnw.art.pl/wystawy/adolph-menzel-18151905-niestrudzony-obszrwator,277.html>

Każdy zamek skrywa jakąś tajemnicę. O luksusowych apartamentach w Zamku Królewskim w Warszawie, przeznaczonych dla zagranicznych gości władz PRL, przez lata mówiono niewiele. Projekt nie doszedł do skutku, ale jego historia mówi dużo o politycznych ambicjach ekipy Edwarda Gierka. Odsłania też ścierające się wizje przyszłości Zamku – tak ważnego dla Polaków gmachu, wówczas odbudowywanego z wojennych zgliszcz. Dziś o tym mało znanym epizodzie opowiadamy w formie wystawy.

Lata 70. XX w. – Zamek Królewski ponownie staje na swych fundamentach. Ma się stać muzeum polskiej historii i kultury, gotowym przyjąć tysiące, miliony odwiedzających. W części jego wnętrza powstaje jednak przestrzeń przeznaczona dla szczególnych gości.

Reprezentacyjne salony, sale bankietowe, marmurowe łazienki, garderoby, kuchnie, chłodnie, windy i rozległe zaplecze mają służyć najwyższymi rangą osobistościom odwiedzającym PRL.

Dziś odtwarzamy fragment projektu porzuconego przed laty. Przestrzenie niegdyś przeznaczone na enklawę zbytku dla wybranych zostaną zaaranżowane zgodnie z zachowanymi projektami i zestawieniami zakupów.

Meble, lampy, tkaniny, szkło artystyczne i przedmioty dekoracyjne, przez lata rozproszone po zamkowych magazynach i biurach, powrócą do kontekstu, dla którego zostały wybrane.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.zamek-krolewski.pl/sekretne-komnaty>

Olej lniany, farby lniane i smoła drzewna w budownictwie Albert Berne

Olej lniany, farby lniane i smoła drzewna od wieków należą do podstawowych materiałów wykorzystywanych w ochronie i konserwacji drewna. Dziś – wraz z rosnącym zainteresowaniem ekologią i rzemiosłem tradycyjnym – przeżywają swój renesans.

Publikacja Alberta Bernego w przystępny sposób przedstawia właściwości oleju lnianego oraz jego zastosowanie w budownictwie, konserwacji zabytków i codziennych pracach remontowych. Autor wyjaśnia działanie oleju lnianego, farb lnianych i smoły drzewnej oraz omawia sprawdzone metody zabezpieczania drewna, metalu i innych materiałów budowlanych.

Poradnik zawiera liczne wskazówki dotyczące gruntowania, malowania i pielęgnacji powierzchni, a także słowniczek najważniejszych pojęć związanych z tradycyjnymi technikami malarskimi. To praktyczne kompendium wiedzy dla właścicieli drewnianych domów, konserwatorów zabytków, architektów, rzemieślników oraz wszystkich osób zainteresowanych naturalnymi materiałami i zrównoważonym budownictwem.

Książka pokazuje, że rozwiązania wypracowane przez poprzednie pokolenia mogą służyć także współczesnej architekturze, łącząc trwałość, estetykę i troskę o środowisko.

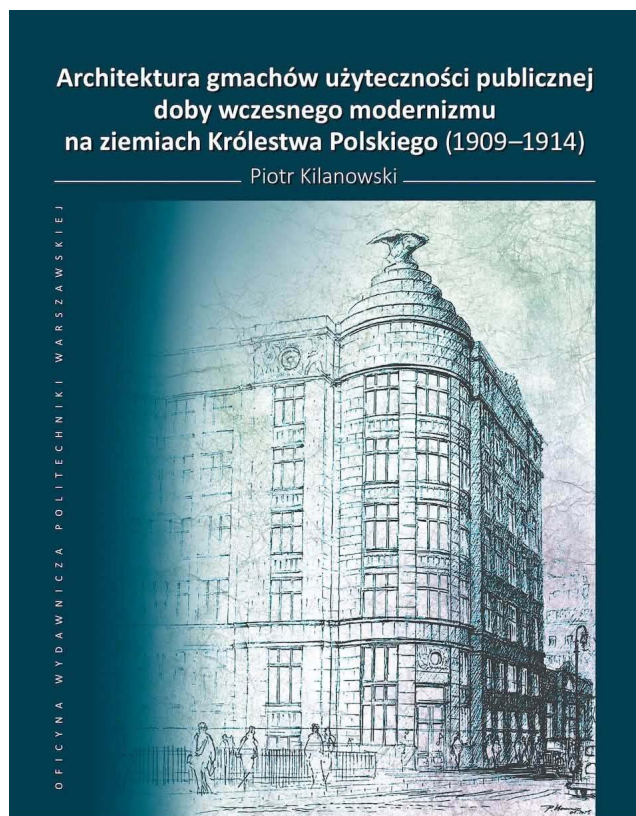
Publikację zrealizowano w ramach działalności Centrum Architektury Drewnianej w Zakopanem – pracowni terenowej Narodowego Instytutu Dziedzictwa.

Publikacja do pobrania ze strony:

<https://ksiegarnia.nid.pl/produkt/olej-w-budownictwie/>

Dr inż. arch. Piotr Kilanowski

Architektura gmachów użyteczności publicznej doby wczesnego modernizmu na ziemiach Królestwa Polskiego (1909-1914)

Monografia Piotra Kilanowskiego z Zakładu Architektury Polskiej WAPW pt. „Architektura gmachów użyteczności publicznej doby wczesnego modernizmu na ziemiach Królestwa Polskiego (1909-1914)” została dostrzeżona w ramach konkursów Academia oraz Technicus, a także konkursu na Architektoniczną Nagrodę Naukową Izba Architektów Rzeczypospolitej Polskiej.

W ostatnim z wymienionych, po raz pierwszy w historii konkursu, nagrodzono autora reprezentującego Politechnikę Warszawską.

Serdecznie gratulujemy!

Na łamach publikacji zebrano i omówiono blisko 400 zrealizowanych oraz przeszło 200 niezaistniałych projektów budynków użyteczności publicznej takich jak m. in. świątynie, szpitale, szkoły, obiekty kultury, banki, hotele, dworce kolejowe, kina, teatry, plebanie czy obiekty biurowe w granicach pozostającego pod zaborem rosyjskim Królestwa Polskiego.

Na 484 stronach przybliżono towarzyszące ówczesnym inwestycjom warunki polityczne i ekonomiczne, dominujące kierunki architektoniczne, sylwetki fundatorów i twórców oraz późniejsze dzieje poszczególnych obiektów. Omówiono także w zarysie ogół tendencji zachodzących zarówno w architekturze otaczających państw, jak i w samym Królestwie Polskim, z rozwinięciem wątków dotyczących zwłaszcza coraz bardziej znaczącej roli kierunku modernistycznego.

Monografię uzupełniono blisko 400 ilustracjami, indeksami miejscowości i nazwisk oraz tabelami z wykazem danych dotyczących wszystkich uwzględnionych projektów i realizacji.

Publikacja ukazała się sumptem Oficyny Wydawniczej PW w wydaniu drukowanym oraz elektronicznym w formie e-booka.

<https://www.sklep.pw.edu.pl/produkty/architektura-gmachow-uzytecznosci-publicznej-doby-wczesnego-modernizmu-na-ziemiach-krolestwa-polskiego-1909-1914>

<https://www.facebook.com/100057259279031/posts/1568295955089032/?rdid=pa7In6w8bq85ssf#>

Ponad 200 lat temu ślad po niej zaginął. W Łazienkach odkopano pozostałości Kordegardy Piramidalnej

W środku Łazienek Królewskich, tuż obok Pałacu na Wyspie, archeolodzy z Uniwersytetu Warszawskiego odnaleźli fundamenty XVIII-wiecznej wartowni nazywanej Kordegardą Piramidalną. O jej niezwykłym kształcie pisał w liście sam król Stanisław August Poniatowski.

O odkryciu jako pierwsza poinformowała redakcja TVP3 Warszawa. W sercu Łazienek Królewskich prowadzone są obecnie prace archeologiczne, podczas których odsłonięto fragmenty budowli pochodzącej z XVIII wieku.

Jak przekazał Arkadiusz Cegliński, archeolog z Wydziału Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego, miejsce to jest związane z kordegardą piramidalną, która pełniła funkcję pierwszej wartowni Łazienek Królewskich i została wzniesiona w latach 1772–1776.

Badania archeologiczne prowadzi Muzeum Łazienki Królewskie we współpracy z Wydziałem Archeologii Uniwersytetu Warszawskiego. Monika Dunajko-Ceglińska z Wydziału Archeologii UW relacjonowała dla TVP3 Warszawa stan zachowania materiału budowlanego.

Odkrywane cegły, mimo że mają ponad 200 lat, zachowały się w bardzo dobrym stanie. Co ciekawe, w niektórych fragmentach budowli przetrwały również fragmenty drewna, będące prawdopodobnie pozostałościami po drewnianych słupach, które były częścią konstrukcji budynku.

<https://warszawa.naszemiasto.pl/sensacyjne-odkrycie-w-lazienkach-krolewskich-archeolodzy-odkopali-fundamenty-xviii-wiecznej-budowli-wkrotce-kazdy-bedzie-mogl-ja-zobaczyc/ar/c1p2-29299113>

<https://warszawa.wyborcza.pl/warszawa/7,54420,33006735,ponad-200-lat-temu-slady-po-niej-zaginal-w-lazienkach-odkopano.html>

RADOGOST

REPOSITORY OF ARCHAEOLOGICAL DATA ORGANIZED IN GEOGRAPHIC AND OBJECT-BASED SCIENTIFIC THEME

Każdego roku w Polsce powstają setki raportów z badań archeologicznych. Tysiące stron opisów, planów, zdjęć, analiz specjalistycznych. To ogromny zasób wiedzy o przeszłości. A jednak przez lata brakowało jednego miejsca, w którym te dane byłyby bezpieczne, uporządkowane i realnie dostępne. Projekt RADOGOST powstał właśnie po to, by dokumentacja archeologiczna nie zniknęła w szafach i na zapomnianych dyskach, lecz zaczęła pracować dla całego środowiska.

Każda osoba zajmująca się archeologią dobrze wie, że najważniejsze wcale nie są same wykopaliska. Po kilku tygodniach teren zostaje zasypany, a ślady działalności człowieka znów znikają z krajobrazu. To dokumentacja jest prawdziwym efektem badań: szczegółowe opisy warstw, rysunki profili, plany obiektów, dokumentacja fotograficzna, wyniki analiz ceramiki, kości, metali, próbek przyrodniczych. W praktyce to właśnie ona jest jedynym trwałym świadectwem przeprowadzonych prac.

Problem polega na tym, że dokumentacja przez dziesięciolecia była przechowywana bardzo różnie. Oczywiście istnieją archiwa wojewódzkich urzędów ochrony zabytków i to do nich trafia znaczna część materiałów z badań. Sam fakt istnienia archiwum nie rozwiązuje jednak wszystkich problemów. Część dokumentacji trafiała także do muzeów, jednostek naukowych, firm archeologicznych albo zostawała na prywatnych dyskach badaczy. Czasem była papierowa, czasem cyfrowa, czasem w obu wersjach naraz. Niektóre materiały były dobrze opisane, inne dało się odnaleźć tylko wtedy, gdy wiedziało się, kogo zapytać. Do tego dochodzi problem formatów, opisów, wersji plików, kontroli dostępu i możliwości szybkiego przeszukiwania zasobu. To właśnie dlatego zwykły załącznik do sprawozdania, płyta DVD albo pendrive przestały wystarczać. W wielu przypadkach są już wręcz anachronizmem.

Archiwum może więc formalnie istnieć, ale dane nadal mogą być trudne do odnalezienia i ponownego wykorzystania. W efekcie ogromna część wiedzy o przeszłości pozostawała w praktyce niewidzialna dla środowiska, choć formalnie przecież wiemy, że istnieje.

Więcej informacji na stronie:

<https://archeologia.com.pl/radogost-cyfrowe-archiwum-ktore-moze-zmienic-polska-archeologie/>

II Kongres Archeologii Polskiej
Wspólne dziedzictwo, wspólna odpowiedzialność
Warszawa 1-4 czerwca 2027

II KONGRES ARCHEOLOGII POLSKIEJ

Warszawa 2027

Kongres stanowi przedsięwzięcie bezprecedensowe w historii polskiej archeologii. Po raz drugi wszystkie wiodące instytucje archeologiczne w kraju – reprezentujące środowisko uniwersyteckie, Polską Akademię Nauk, muzea archeologiczne oraz Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich – podjęły się wspólnej organizacji wydarzenia o tak dużej skali, ze świadomością wyzwań, przed którymi współcześnie stoi nasza dyscyplina.

Polska archeologia ma wiele wymiarów: obejmuje działalność ośrodków uniwersyteckich, muzeów, firm komercyjnych, a także urzędów konserwatorskich i instytucji odpowiedzialnych za ochronę dziedzictwa. Różnorodność ta wiąże się z odmiennymi problemami, podejściami badawczymi oraz praktykami ochrony dziedzictwa. Kongres jest wyrazem potrzeby integracji środowiska archeologicznego poprzez stworzenie przestrzeni do dialogu na tematy kluczowe dla rozwoju archeologii, wypracowywanie wspólnych stanowisk i stawianie czoła nowym wyzwaniom dynamicznie zmieniającego się świata.

Więcej informacji na stronie:

<https://kap27.pl/>

Studia podyplomowe – Archeologia Podwodna

Studia podyplomowe „Archeologia Podwodna” skierowane są do osób nurkujących, które chcą poszerzyć swoją wiedzę o specjalność, jaką jest archeologia podwodna i ochrona podwodnego dziedzictwa kulturowego. Program studiów ma na celu zapoznanie słuchaczy z szeroką tematyką związaną z archeologią podwodną z jej różnorodnymi aspektami, takimi jak archeologią morską i śródlądową, a także techniki i metody prowadzenia podwodnych prac archeologicznych.

Studia przygotowują do współpracy z archeologami podwodnymi zarówno pod względem merytorycznym, jak i praktycznym. Wyposażają również słuchaczy w kompetencje niezbędne do prowadzenia działalności związanej z ochroną podwodnego dziedzictwa kulturowego.

Program studiów

Program obejmuje również szereg zajęć z zakresu nauk pomocniczych towarzyszących specjalności „archeologia podwodna”, w tym konserwację, bioarcheologię, geologię dna morskiego, hydrografię, muzealnictwo oraz inne zagadnienia istotne w procesie badawczym.

W toku studiów słuchacze zdobywają praktyczne umiejętności w zakresie technik dokumentacji terenowej, fotografii podwodnej, rysunku oraz miernictwa związanego z geodezją i kartografią podwodną. Prowadzone są również warsztaty z nowoczesnych metod dokumentacji, takich jak fotogrametria, skaning 3D czy systemy GIS.

Studia podyplomowe „Archeologia podwodna” obejmują 190 godzin zajęć dydaktycznych, w tym wykłady, ćwiczenia i warsztaty a także 30 godzin praktycznych ćwiczeń terenowych realizowanych jako wyjazdy nurkowe. Cały cykl kształcenia trwa trzy semestry.

Zaliczenie przedmiotów odbywa się na podstawie uzyskanych zaliczeń oraz obecności na zajęciach. Studia kończą się napisaniem i obroną pracy dyplomowej.

Absolwenci otrzymują świadectwo ukończenia studiów podyplomowych wraz z wykazem zaliczonych przedmiotów oraz oceną końcową.

Wartością dodaną dla uczestników, którzy ukończą szkolenie praktyczne, jest możliwość uzyskania specjalizacji „Archeolog Podwodny P2” federacji CMAS.

Harmonogram rekrutacji

Termin rejestracji: 19 sierpnia – 10 września 2026

Termin wniesienia opłaty rekrutacyjnej: 11 września 2026

Termin ogłoszenia wyników: 22 września 2026

Termin składania dokumentów: 23 – 24 września 2026

Więcej informacji na stronach:

<https://www.archeologia.uw.edu.pl/studia-podyplomowe-archeologia-podwodna/>

oraz:

<https://irk.uw.edu.pl/pl/offer/PODYPL2026/programme/SP-PRK-ARCHEOP/>

Informacje z Polski

Garncarska tradycja Chałupek na Krajowej liście niematerialnego dziedzictwa kulturowego

Chałupki to jeden z ośrodków garncarstwa, w którym powstają naczynia użytkowe oraz ręcznie lepiona ceramika figuralna. Dzbanki, doniczki, figurki ludzi i zwierząt, kropielnice, kapliczki, a także ceramiczne gwizdki są charakterystycznymi wyrobami miejscowych garncarzy. Wyróżnikiem ośrodka są gwizdki w kształcie ptaków i z głowami koników. Decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego tradycja garncarska Chałupek została wpisana na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Obecnie, tak jak dawniej, praca garncarza składa się z przygotowania gliny, formowania wyrobu, suszenia, pierwszego wypału, szkliwienia i ponownego wypału. Naczynia wykonuje się na kole garncarskim, natomiast ceramikę figuralną lepi i modeluje ręcznie, starannie łącząc elementy za pomocą słamu, czyli rozwodnionej gliny. W figurkach dokleja się detale, modeluje twarz, strój, nakrycie głowy i atrybuty postaci.

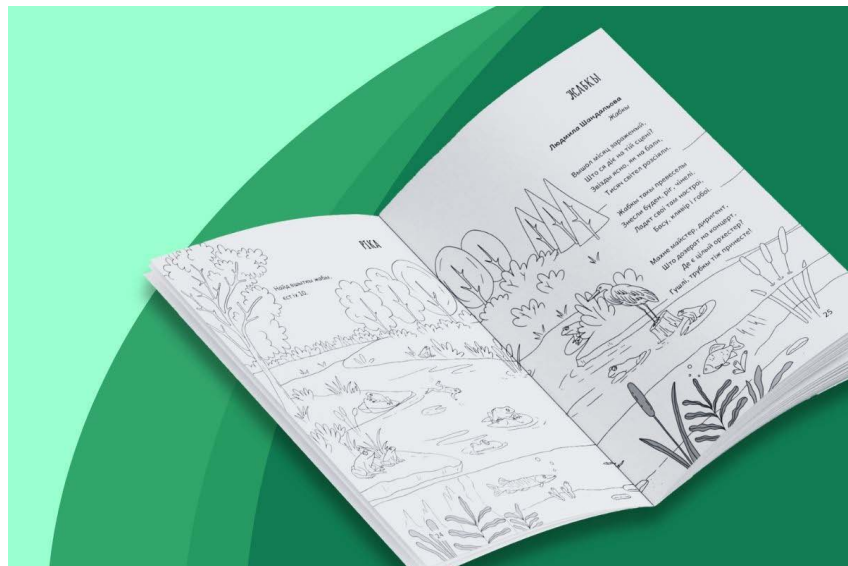
Wyroby suszy się od kilku dni do około dwóch tygodni, następnie wykonuje się pierwszy wypał do około 800-900°C. Etap ten określa się jako śrejewanie, a wypalony, porowaty wyrób nazywa się śrejówką lub biskwitem. Powstały w ten sposób biskwit pokrywa się szkliwem. Naczynia najczęściej polewa się szkliwem albo zanurza w nim, natomiast prace figuralne, zwłaszcza wielobarwne, szkliwi się za pomocą pędzla. Ostatnim etapem jest drugi wypał, tzw. wypał na ostro, w przypadku ceramiki figuralnej zwykle prowadzony do około 1060°C.

Z czasem zmieniły się materiały i sposoby pracy garncarzy. Dawniej szkliwa, nazywane polyną ołowianą, przygotowywano samodzielnie, z prażonego ołowiu, glinki i naturalnych barwników. Obecnie twórcy korzystają przede wszystkim z gotowych szkliw bez ołowiu. Tradycyjne piece opalane drewnem zastąpiły piece elektryczne. W Ośrodku Tradycji Garncarstwa w Chałupkach zachował się jednak oryginalny dwukomorowy piec rodziny Głuszków.

Ceramika chałupkowska wyróżnia się brakiem malowanych wzorów. Elementami ozdobnymi są proste rytymy w postaci linii, kresek uzupełniane wzorkami odcisniętymi przy pomocy stempelków. Bogatszym uzupełnieniem zdobnictwa są naklejane woluty, w tym charakterystyczne zwijane ślimaki. Kolorystyka szkliw wynikała z dawniej dostępnych materiałów i naturalnych barwników, dlatego dominują w niej odcienie brązów, zieleni i żółci.

Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/08/21/garncarska-tradycja-chalupek/>

Język łemkowski przez stulecia był na Łemkowynie nośnikiem pamięci, tradycji i doświadczenia wspólnotowego. Przekazywany przede wszystkim w rodzinach, towarzyszył codziennemu życiu, modlitwie, pieśniom i opowieściom. Mimo wysiedleń i rozproszenia Łemków po II wojnie światowej przetrwał do dziś i nadal jest ważnym znakiem przynależności do wspólnoty. Z tego powodu decyzją Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego język łemkowski został wpisany na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego. Język łemkowski kształtował się w karpackim środowisku między Popradem a Oslawą, wśród społeczności związanej z gospodarką rolniczo-pasterską oraz tradycją chrześcijaństwa wschodniego. W jego brzmieniu, słownictwie i zapisie cyrylicą zachowały się ślady wielowiekowych kontaktów z kulturami wschodnio-, zachodnio- i południowosłowiańskimi, a także węgierskimi i rumuńskimi.

Tradycyjnie język przekazywano przede wszystkim w domu. Dzieci przyswajały go w codziennych kontaktach, a także poprzez słuchanie opowieści, pieśni, modlitw, życzeń świątecznych i rozmów prowadzonych w najbliższym otoczeniu. Wraz z językiem wdrażały się w zwyczaje, relacje rodzinne, modlitwy i sposoby świętowania oraz opowiadania o świecie. Ważną rolę w jego zachowaniu odgrywały także praktyki religijne.

Ciągłość tego przekazu została gwałtownie osłabiona po II wojnie światowej przez wysiedlenia z lat 1945–1947, deportacje na tereny Ukraińskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej oraz akcję „Wisła”. Rozproszenie Łemków na ziemiach zachodnich przerwało więzi lokalne i rodzinne, które wcześniej odpowiadały za przekazywanie języka i kultury łemkowskiej. Mimo tych doświadczeń język przetrwał, a po 1989 roku został objęty ochroną prawną jako język mniejszości etnicznej.

Dziś język łemkowski jest obecny m.in. w edukacji, literaturze, mediach, teatrze czy muzyce. Ukazują się w nim czasopisma i książki, powstają audycje radiowe i programy telewizyjne, a język wybrzmiewa podczas festiwali i występów zespołów artystycznych. Jego obecność w przestrzeni publicznej podkreślają również dwujęzyczne tablice miejscowości na Łemkowynie.

Więcej informacji na stronie NID:

<https://nid.pl/2026/09/04/jezyk-lemkowski/>

Szkolenia dla wnioskodawców Programu „Kultura” Mechanizmu Finansowego EOG

Do 14 września br. przedstawiciele instytucji kultury i innych podmiotów mogą zarejestrować się na szkolenia dla potencjalnych wnioskodawców Programu „Kultura” Mechanizmu Finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego i Norweskiego Mechanizmu Finansowego 2021-2028. Szkolenia w ramach Działania 1. oraz Działania 2. odbędą się 16 i 17 września br. w formule on-line.

Działanie 1. pn. „Rewitalizacja i zrównoważone zarządzanie dziedzictwem kulturowym z aktywnym udziałem społeczności lokalnej”

Szkolenie odbędzie się 16 września 2026 r. w godz. 10.00-14.00 w formule on-line.

Zakres szkolenia:

- struktura wniosku o dofinansowanie,
- wymagane załączniki,
- kryteria naboru,
- proces oceny i wyboru projektów.

Udział w szkoleniu mogą wziąć przedstawiciele:

- jednostek samorządu terytorialnego składających wnioski o dofinansowanie na rzecz samorządowych instytucji kultury,
- samorządowych instytucji kultury,
- organizacji pozarządowych prowadzących działalność w sektorze kultury.

Działanie 2. pn. „Zwiększenie udziału społeczności w zróżnicowanej lokalnej scenie kulturalnej”

Szkolenie odbędzie się 17 września 2026 r. w godz. 10.00-14.00 w formule on-line.

Zakres szkolenia:

- struktura wniosku o dofinansowanie,
- wymagane załączniki,
- kryteria naboru,
- proces oceny i wyboru projektów.

Udział w szkoleniu mogą wziąć przedstawiciele:

- polskich publicznych instytucji kultury,
- jednostek samorządu terytorialnego działających w imieniu samorządowych instytucji kultury,
- szkół artystycznych,
- uczelni artystycznych,
- organizacji pozarządowych działających w sektorze kultury,
- małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) działających w sektorze kultury.

Więcej informacji na stronie:

<https://www.gov.pl/web/kultura/szkolenia-dla-wnioskodawcow-programu-kultura-mechanizmu-finansowego-eog>

Zastępca dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa Karol Czajkowski oraz przedstawiciele najważniejszych instytucji zajmujących się ochroną dóbr kultury podpisali porozumienie o współpracy z Kraków Airport. Wspólne działania obejmą edukację pasażerów w zakresie legalnego przewozu zabytków oraz przeciwdziałania ich nielegalnemu wywozowi. Pierwszym efektem współpracy będzie stała ekspozycja edukacyjna w Centrum Edukacji Lotniczej.

Czy zabytkową pamiątkę z podróży można legalnie przywieźć do Polski? Jakie przedmioty wolno wywozić za granicę i jakie dokumenty mogą być do tego potrzebne? Odpowiedzi na te pytania nie zawsze są oczywiste, a brak znajomości przepisów może prowadzić do problemów podczas przekraczania granicy. Ochrona dóbr kultury oraz zasady ich legalnego przewozu staną się nowym obszarem działań edukacyjnych prowadzonych w Kraków Airport. Centrum Edukacji Lotniczej, działające w strukturach Międzynarodowego Portu Lotniczego im. Jana Pawła II Kraków-Balice, rozszerzy swoją ofertę o zagadnienia związane z ochroną zabytków, odpowiedzialnym podróżowaniem oraz przeciwdziałaniem nielegalnemu obrotowi dobrami kultury.

Więcej informacji na stronie:

<https://nid.pl/2026/08/20/podpisanie-porozumienia-w-cel/>

Kancelaria Sejmu przejęła opuszczony dworek przy Alejach Ujazdowskich.

Kancelaria Sejmu przejęła nieodpłatnie od Skarbu Państwa zapuszczoną działkę w doskonałej lokalizacji - przy Alejach Ujazdowskich 25 w Warszawie.

Na nieruchomości stoi Pałacyk Śleszyńskich - historyczny obiekt zaprojektowany przez Antonia Coraziego, w którym po powojennej odbudowie mieściły się ambasady Jugosławii oraz Serbii, od kilkunastu lat stojący pusty. Co ciekawe, za ścianą Pałacu Śleszyńskich znajduje się willa Gawrońskich (Aleje Ujazdowskie 23), którą w 2024 roku kupiła Katarzyna Jordan (była żona Sebastiana Kulczyka) z partnerem Gregorym Jankilevitschem z zamiarem zbudowania tu muzeum sztuki.

Pod numerem 25, czyli w pałacyku należącym już do Sejmu ma powstać centrum edukacyjno-muzealne o nazwie Parlamentarium. Inspiracja przysłała z Berlina, gdzie przy Bundestagu sporą popularnością cieszy się muzeum. Planowany w Warszawie obiekt ma mieć od 4 do 5 tysięcy metrów kwadratowych powierzchni rozłożonej na pięciu kondygnacjach, w tym dwóch podziemnych. Nowoczesna przestrzeń ma pomieścić interaktywne wystawy poświęcone historii polskiego parlamentaryzmu, sale spotkań, kino, kawiarnię, sklep z pamiątkami oraz zielone dachy. Ma tu być pokazany Akt Unii Lubelskiej z zachowanymi pieczęciami - bezcenny dokument z 1 lipca 1569 roku, który pieczętował powstanie Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Nowe muzeum ma przejąć obsługę wycieczek i odciążyć ruch turystyczny z samego Sejmu, który ma być przeznaczony w większym stopniu na pracę posłów.

Koszty budowy i źródła finansowania pozostają nieznane. Natomiast plany zakładają budowę obiektu w przeciągu 7 lat. Podobno zgoda co do tej inwestycji jest po obu stronach sceny politycznej, i ma być realizowana bez względu na to, kto wygra następne wybory.

Więcej informacji:

https://ewarszawa.pl/news-news-6144-kancelaria_sejmu_przejela_opuszczony_dworek_przy_alejach_ujazdowskich_za_sciana_byla_zona_sebastiana_kulczyka

https://www.propertydesign.pl/architektura/104/kancelaria_sejmu_zbuduje_muzeum_w_centrum_warszawy_chodzi_o_dzialke_z_zabytkowym_palacykiem,55476.html

UNIwersYTET WARSAWSKI

Założeniem projektu jest retrokonwersja zbiorów bibliotecznych Uniwersytetu Warszawskiego, czyli ich ponowne opracowanie katalogowe w zintegrowanym systemie zarządzania zasobami Alma. Działanie to zapewni – za pośrednictwem katalogu on-line bibliotek UW – dostęp do informacji o drukach zwartych, które obecnie dostępne są jedynie w alfabetycznym katalogu kartkowym. Proces umożliwi aktualizację i standaryzację opisów bibliograficznych oraz ujednolicenie punktów dostępu, co zapewni porządek w katalogu i zwiększy skuteczność wyszukiwania zarówno przez bibliotekarzy, jak i użytkowników. Projektem zostaną objęte zbiory: Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie, Biblioteki Centrum Europejskiego UW, Biblioteki Papirologii, Prawa Rzymskiego i Antycznego UW, Biblioteki Zakładu Wschodu Starożytnego oraz Biblioteki Wydziału Historii.

Prace będą prowadzone na podstawie wydawnictw dostarczanych z magazynów bibliotek biorących udział w projekcie do specjalistów, którzy wyselekcjonują 1890 obiektów do pełnego opracowania oraz kolejnych 4360 obiektów do utworzenia i podpięcia rekordów zasobu i egzemplarza. Katalogowanie odbędzie się metodą współkatalogowania w Połączonych Katalogach w ramach ogólnokrajowej sieci bibliotecznej poprzez zintegrowany system zarządzania zasobami bibliotek.

Spośród zbiorów wszystkich pięciu bibliotek do digitalizacji zostanie wytypowanych 200 publikacji z domeny publicznej, o istotnym w skali kraju znaczeniu dla nauki i dziedzictwa narodowego – łącznie ok. 30 200 skanów. Opisy bibliograficzne tych publikacji zostaną uzupełnione o hasła przedmiotowe w dwóch językach informacyjno-wyszukiwawczych: Deskryptorach Biblioteki Narodowej oraz hasłach przedmiotowych Biblioteki Kongresu, co umożliwi wielowymiarowe wyszukiwanie.

Działania będą realizowane w okresie od 1 lipca 2026 r. do 1 lipca 2028 r.

Informacje ze strony:

<https://www.archeologia.uw.edu.pl/retrokonwersja-i-digitalizacja-zbiorow-bibliotecznych-universytetu-warszawskiego/>

Władze województwa podkarpackiego zapowiadają pełne wsparcie finansowe dla Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku po tragicznym pożarze w nocy z 16 na 17 sierpnia. Podczas konferencji prasowej, która odbyła się w minioną środę na terenie muzeum, poinformowano o planach odtworzenia utraconych obiektów

Rozważane są na razie dwa rozwiązania: przeniesienie do skansenu podobnego kościoła z terenu regionu lub pełna rekonstrukcja świątyni z Bączala Dolnego na podstawie posiadanej dokumentacji.

Pomoc dla sanockiego skansenu zadeklarowało także Stowarzyszenie Muzeów na Wolnym Powietrzu w Polsce.

„Jako Stowarzyszenie Muzeów na Wolnym Powietrzu w Polsce wraz z całą społecznością polskich muzealników wyrażamy głęboki ból po niepowetowanej stracie ważnych dla polskiej kultury zabytków. W tak trudnym momencie nie chcemy pozostawić Kolegów z Sanoka samych w obliczu tragedii” - czytamy w komunikacie. Stowarzyszenie ogłosiło zbiórkę darowizn na rzecz pomocy dla sanockiego skansenu.

Zarząd SMWPP utworzył w PKO BP specjalne subkonto o nazwie „Pomoc dla skansenu w Sanoku”:
94 1020 4317 0000 5002 0678 3445.

Osoby, które chciałyby dokonać darowizny, proszone są o wpłaty z dopiskiem: „Darowizna na pomoc dla skansenu w Sanoku”.

Pożar skansenu w Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku. Ogień strawił kościół z XVII wieku. Do pożaru na terenie Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku doszło w nocy z 16 na 17 sierpnia. Ogień pojawił się w jednym z najcenniejszych zabytkowych obiektów skansenu, a następnie przeniósł się na dwa pobliskie budynki. W wyniku pożaru spłonął drewniany kościół pw. św. Mikołaja pochodzący z Bączala Dolnego.

- Był to jeden z najstarszych kościołów, nie tylko na Podkarpaciu - powiedział dyrektor Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku Marcin Krowiak, podczas konferencji prasowej. Przyczyna wybuchu pożaru nie jest jeszcze znana. Śledztwem w tej sprawie zajmuje się prokuratura, która czeka na opinię biegłego z zakresu pożarnictwa.

Informacje ze strony:

<https://www.polskieradio.pl/377/7374/artikul/3723764,pomoc-dla%C2%A0sanockiego-skansenu>

Informacje ze Świata

Media: Pilne polecenie na Białorusi. Chcą zniszczyć wszelkie przejawy "polskości"?

Na Białorusi lokalne władze dostały polecenie pilnego przygotowania dokumentów do wykreślenia obiektów z państwowej listy zabytków. Na celowniku znalazły się w większości dawne dworskie budynki postrzegane przez reżim jako polskie.

- Urzędnicy w rejonie kleckim mieli do 10 sierpnia 2026 r. przygotować komplet dokumentów potrzebnych do wykreślenia siedmiu obiektów z listy zabytków.
- Są to głównie pozostałości dawnych dworów szlacheckich, których właścicielami byli w przeszłości Polacy.
- Ochronie nadal mają podlegać mogiły zbiorowe i pomniki sowieckie oraz obiekty sakralne (prawosławne i katolickie).
- Przykłady z ostatnich lat pokazują, że po wykreśleniu z listy zabytków często szybko ruszają rozbiórki zrujnowanych budynków.

Serwis Nasza Niwa informuje o instrukcji przekazanej przez zastępcę przewodniczącego Mińskiego Obwodowego Komitetu Wykonawczego Aleksandra Ilijaszewicza, skierowanej do przewodniczących rejonowych i miejskich komitetów wykonawczych. Nakazuje ona pilne przygotowanie dokumentów w celu pozbawienia obiektów zabytkowych statusu chronionego

W pierwszym akapicie pisma wskazano, że działania te prowadzone są „w celu realizacji poleceń Rady Ministrów dotyczących wyłączenia niektórych nieruchomości materialnych wartości historycznych i kulturowych”.

„Oznacza to, że skrócenie listy zabytków jest scentralizowaną inicjatywą rządową, a nie decyzją lokalnych urzędników” - zauważa serwis Nasza Niwa.

Zgodnie z ujawnionymi dokumentami, urzędnicy tylko w jednym rejonie kleckim mieli do 10 sierpnia 2026 r. przygotować pakiet materiałów do wykreślenia siedmiu obiektów historycznych.

Więcej informacji na stronie:

https://wiadomosci.wp.pl/media-pilne-polecenie-na-bialorusi-chca-zniszczyc-wszelkie-przejawy-polskosci-7319381742463104a?utm_source=article&utm_medium=inactive_card_refresh

oraz:

<https://klubjagiellonski.pl/2026/08/19/lukaszenka-niszczy-polskie-dziedzictwo-wykreslaja-zabytki-z-rejestru/>

POMNIK SAPERÓW W MIEJSCOWOŚCI WILGA - OSIEDLE

Barbara Rymsza

1. WPROWADZENIE

Na skraju dwóch miejscowości Skurcza oraz Wilga-osiedle (w gminie Wilga, powiat Garwolin) rokrocznie od 2020 r., pod Pomnikiem Saperów (fot. 1.) odbywają się uroczystości upamiętniające bohaterów walk na środkowej Wiśle w sierpniu 1944 roku, w tym działania Polskich Saperów przy budowie przeprawy mostowej. Była to jedna z najbardziej bohaterskich przepraw inżynieryjnych w historii polskiej wojskowości, której celem było sforsowanie Wisły i utworzenie przyczółków na jej lewym brzegu w celu udzielenia pomocy Powstańcom Warszawy.

Fot. 1. Pomnik Saperów (fot. K. Wydra, 8 sierpnia 2026 r.)

2. HISTORIA POMNIKA SAPERÓW

Podczas działań wojennych w sierpniu 1944 r. (na Przyczółku Warecko-Magnuszewskim) przerzucono przez Wisłę drewniany most. Wybudowano most, który umożliwił sprawny transport czołgów, amunicji oraz ewakuację rannych, a to przesądziło o utrzymaniu przyczółka na lewym brzegu Wisły w czasie trwania Powstania Warszawskiego.

Konstrukcja miała 915 m długości, nieco ponad 4 m szerokości i nośność 16 t – był to najdłuższy most saperski wybudowany w czasie II wojny światowej. Osiem batalionów saperów zbudowało przeprawę w ciągu 58 godzin (od godziny 11:30 dnia 13 sierpnia do godziny 21:30 dnia 15 sierpnia 1944 r.).

Saperzy pracowali bez wytchnienia, pod ostrzałem niemieckiej artylerii i bombardowaniami z powietrza, ponosząc ciężkie straty w ludziach.

Pierwszy pomnik poświęcony polskiemu saperom wzniesiono na skarpie wiślanej w 1956 r. Na pomniku umieszczono dwie mosiężne tablice, jedna z orłem i napisem „W tym miejscu w dniach od 12-15 sierpnia 1944 r saperzy 1 Armii WP wybudowali most długości 915 metrów nośności 16 ton zabezpieczając przeprawę oddziałów polskich i radzieckich walczących na przyczółku warecko – magnuszewskim z hitlerowskim okupantem”.

Na drugiej płycie z odznaką saperów wymieniono bataliony, które wybudowały most i zabezpieczały przeprawę oddziałów 1 Armii.

Na płycie widniała data „15 sierpień 1956 r.”. Pomnik ten stał ponad dwie dekady. Rozebrano go w 1974 r. W 1978 r. w miejsce rozebranego pomnika postawiono monument mierzący ponad 10 m, wykonany z piaskowca.

Fot. 2. Pomnik Saperów przed odnowieniem (z archiwum ZG SSP, fot. K. Wydra)

Na ścianie frontowej pomnika, który miał upamiętniać polskich saperów umieszczono inskrypcję, której fragment brzmiał „chwala żołnierzom Armii Radzieckiej” (fot. 2). Ten pomnik przez lata był zapomniany i niszczał.

Uroczystości upamiętniające budowę mostu w sierpniu 1944 r. zostały zorganizowane dopiero w roku 2014, w 70 rocznicę forsowania Wisły. Uznano wówczas, że umieszczony napis na pomniku, który gloryfikował Armię Radziecką jest nieprawdziwy i Urząd Gminy Wilga powinien go usunąć.

Dzięki uporowi społeczników: Zbigniewa Węgrzynka i płk. Tadeusza Dzikowskiego Prezesa Stowarzyszenia Saperów Polskich (SSP), oraz przy wsparciu Zarządu Inżynierii Wojskowej, władz samorządowych gminy Wilga i powiatu Garwolin, a także Instytutu Pamięci Narodowej, Pomnik Saperów został odrestaurowany i uroczystie odsłonięty w dniu 22 sierpnia 2020 r. Zmieniono także treść inskrypcji na pamiątkowej tablicy pomnika (fot. 3.).

Fot.3. Tablica z odrestaurowanego Pomnika Saperów w m. Wilga-osiedle (z archiwum ZG SSP, K. Wydra, 2020)

Nad rozlewiskiem Wisły, 150 m od pomnika, znajduje się płyta z piaskowca, na której wyryto schematyczny rysunek przeprawy i kilka zdań o jednostkach wojska biorących udział w jego budowie, a w oddali widać pozostałości repliki drewnianego mostu (fot. 4.).

Fot. 4. Niszczące pozostałości repliki mostu i płyta ze schematycznym opisem przeprawy (fot. K. Wydra, 8 sierpnia 2026 r.)

Saperski most z 1944 roku został zbudowany na wysokości wsi Skurcza. Pomnik Saperów usytuowano w pobliżu drogi wojewódzkiej nr 801 (Warszawa – Puławy), naprzeciwko wjazdu do wypoczynkowej miejscowości Wilga-Osiedle. Po reformach administracyjnych (w latach 1975-1998) podczas oficjalnych uroczystościach i w przewodnikach turystycznych zaczęto pisać o „moście w miejscowości Wilga-osiedle”. Jednak wiele osób w dalszym ciągu wspomina most w Skurczy.

3. UROCZYSTOŚĆ PATRIOTYCZNO-WOJSKOWA

Co roku pod Pomnikiem Saperów odbywają się uroczystości, które współorganizują: Stowarzyszenie Saperów Polskich, Zarząd Inżynierii Wojskowej Inspektoratu Rodzajów Wojsk Dowództwa Generalnego Wojska Polskiego oraz lokalne władze samorządowe. Autorka niniejszej notatki także od lat bierze udział w tej uroczystości (fot. 5.).

Fot. 5. Podczas uroczystości w dniu 8 sierpnia 2026 r.;
od lewej: J. Rymsza, płk rez. T. Dzikowski Prezes Zarządu Głównego SSP, B. Rymsza, gen. bryg. M. Ochalski Szef Zarządu Inżynierii Wojskowej Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych, płk rez. M. Korczak Wice-Prezes Zarządu Głównego SSP (fot. K. Wydra, 2026)

Fot. 6. Chór Dziecięcy Grupy Rekonstrukcyjno-Historycznej „Żołnierze Września 1939 Garnizonu Dęblin”
(fot. K. Wydra, 8 sierpnia 2026)

Program uroczystości jest zawsze bogaty. Rozpoczyna go krótki wykład historyczny, potem jest msza polowa, którą kończy koncert pieśni patriotycznych w wykonaniu Chóru Dziecięcego Grupy Rekonstrukcyjno-Historycznej „Żołnierze Września 1939 Garnizonu Dęblin” (fot. 6.).

Następnie pod Pomnikiem Saperów ma miejsce uroczystość wojskowa, w obecności pocztów sztandarowych, z Apelem Pamięci, salwą honorową i wystąpieniami okolicznościowymi. Uczestnicy mogą obejrzeć ekspozycję sprzętu wojskowego i wystawę planszową obrazującą budowę historycznego mostu. Uroczystość kończy ” Piknik Saperski”.

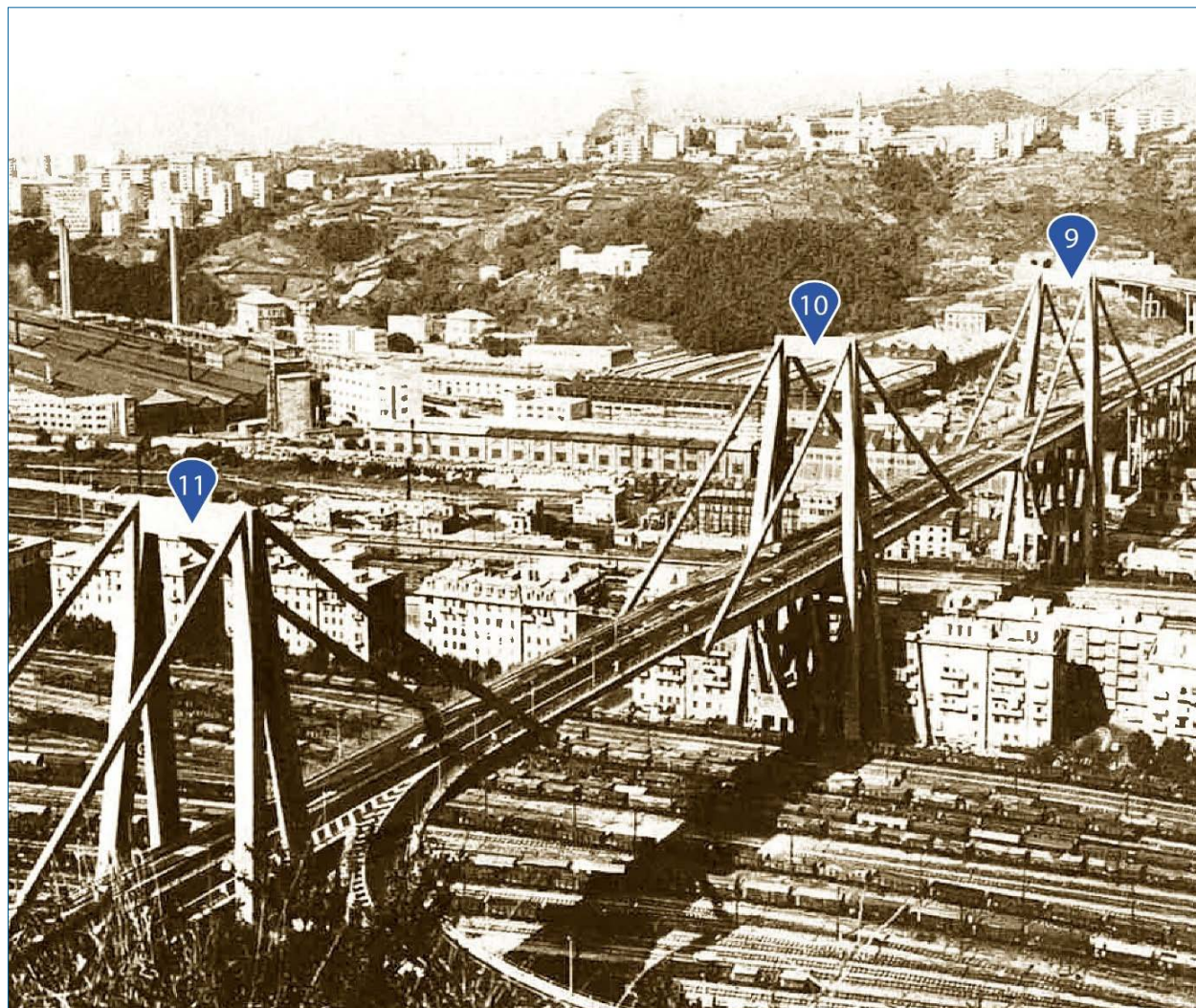
Święto Wojska Polskiego obchodzone 15 sierpnia na pamiątkę zwycięskiej Bitwy Warszawskiej w 1920 r., powinno przypominać o ogromnych startach wśród żołnierzy 1 Armii WP podczas działań wojennych na środkowej Wiśle, którzy wbrew rozkazowi Stalina usiłowali pomóc Powstańcom Warszawskim (szacuje się, że zabitych, rannych lub zaginionych było około 8-10 tysięcy), a w Skurczy to także dzień ukończenia budowy mostu saperów w sierpniu 1944 r.

Chwała Saperom!!!

O katastrofie wiaduktu Polcevera w Genui

Janusz Rymsza

Rankiem 14 sierpnia 2018 r. włoskie miasto portowe Genua znalazło się w ulewnym, letnim deszczu. Do godziny 11:30 widoczność była tak słaba, że ruch na wiadukcie Polcevera został spowolniony prawie do zera. Nagle podpora i dwa przęsła wiaduktu zwały się wraz z około 30 pojazdami, na ruchliwą linię kolejową i budynki znajdujące się pod wiaduktem. W ciągu kilku sekund zginęły 43 osoby. Katastrofa wstrząsnęła narodem włoskim, dla którego wiadukt był powodem do dumy ze względu na jego niezwykłą konstrukcję. Jego forma estetyczna była znakiem rozpoznawczym projektanta, profesora Riccardo Morandiego, do tego stopnia, że obiekt był znany jako Ponte Morandi, czyli Most Morandiego (obiekt na rysunku poniżej).

Wiadukt Polcevera w 1968 r. (z ponumerowanymi podporami)

Katastrofa nie była jednak szokiem dla wszystkich; niektórzy wiedzieli, że wadliwa konstrukcja wiaduktu może doprowadzić do nieszczęścia, które się wydarzyło. Wśród nich był autor niniejszej informacji, który już dwadzieścia pięć lat wcześniej ostrzegał, że fundamentalne wady konstrukcyjne, brak możliwości właściwego utrzymania oraz przedkładanie estetyki obiektu nad zdrowy rozsądek inżynierski, mogą być przyczyną tragedii. Prosty pomysł na wzmocnienie konstrukcji został odrzucony, ponieważ popsułby estetykę nietypowego wiaduktu, a katastrofa była już tylko kwestią czasu.

Artykuł o katastrofie wiaduktu Polcevera „The collapse of the Polcevera Viaduct - an avoidable tragedy” ukazał się w Wielkiej Brytanii w czasopiśmie Research Outreach w 2022 r. Artykuł ten został napisany przez redakcję czasopisma na podstawie artykułu mojego autorstwa „Causes of the collapse of the Polcevera Viaduct in Genoa, Italy”, opublikowanego w Applied Sciences w 2021 r. Artykuł w Research Outreach jest formą promocji tematów z różnych obszarów badawczych, kierowanej do szerokiego kręgu czytelników na całym świecie. Cyfrowe wydanie czasopisma jest wysyłane do ponad 110 000 osób. Są to w większości czytelnicy zajmujący wysokie stanowiska w administracji publicznej i nauce.

Na dzień 17 lipca b.r. poczytność obu artykułów była następująca: artykuł „Causes of the Collapse of the Polcevera Viaduct in Genoa, Italy” miał 14 198 wyświetleń na stronie czasopisma Applied Sciences, a artykuł

” The collapse of the Polcevera Viaduct - an avoidable tragedy” – miał 763 wyświetlenia na Research Outreach pod YouTube. Ponadto czasopismo Research Outreach, aby jeszcze w większym stopniu spopularyzować ten artykuł, wydało podcast.

Dbając o to, aby PT Członkowie ICOMOS mieli możliwość wyboru - przeczytania artykułu lub wysłuchania podcastu o katastrofie wiaduktu Polcevera, dołączam zarówno artykuł opublikowany przez Research Outreach, jak i podcast.

<https://researchpod.org/physical-sciences/the-collapse-of-the-polcevera-viaduct-an-avoidable-tragedy>

Pomnik historii Krosna. Zabytkowa Wieża Farna i jej skarby.

Mateusz Górka

Wieża Farna w Krośnie, wzniesiona w XVII wieku z fundacji szkockiego kupca Roberta Wojciecha Portiusa, należy do najcenniejszych zabytków architektury wczesnobarokowej w Polsce. Usytuowana w bezpośrednim sąsiedztwie kościoła farnego pw. Trójcy Przenajświętszej oraz miejskiego rynku, od ponad trzystu pięćdziesięciu lat kształtuje panoramę miasta i stanowi jeden z jego najważniejszych symboli. Jej dzieje są nierozdzielnie związane z historią Krosna – miasta, które w XVI i pierwszej połowie XVII wieku przeżywało okres największego rozkwitu, będąc ważnym ośrodkiem handlowym na szlaku polsko-węgierskim. Obecna budowla nie jest pierwszą dzwonnicyą fary. Wcześniejsza, gotycka wieża, sięgająca czasów XIV wieku, pełniła również funkcje obronne – jako jedna z baszt, wpisana była w obręb murów miejskich. Z uwagi na jej zły stan techniczny (ostatecznie rozebrano ją w 1748 roku) oraz ambicje Krośnian, zdecydowano się na wzniesienie nowej, okazałszej dzwonnicy. Prace budowlane trwały z przerwami od 1637 roku aż do końca lat 50. XVII wieku, a ich ukończenie możliwe było dzięki zapisowi testamentowemu fundatora. Sylwetka wieży – trójkondygnacyjna, z wydatnym gzymsem wspartym na krokostynach oraz charakterystycznym baniastym hełmem z latarnią, zwieńczona jest wiatrowskazem w formie monstrancji. Obecny kształt hełmu to rezultat restauracji z końca XIX wieku, przeprowadzonej według projektu Tadeusza Stryjeńskiego. Wieża w swojej bieżącej formie wznosi się na wysokość 38 metrów, od ponad trzystu pięćdziesięciu lat górując nad krośnieńską starówką.

Szczególłą wartość zabytkową i artystyczną wieży nadają trzy znajdujące się w niej dzwony: „Urban”, „Jan” i „Marian” (właściwie: Maria lub Maryja). Odlane, również z fundacji Portiusa, w 1639 roku w Krośnie przez ludwisarzy Szczepana Meutela i Jerzego Oliviera, stanowią jeden z najcenniejszych w Polsce zespołów zabytkowych dzwonów o wyjątkowym brzmieniu i zestrojeniu w piękną harmonię durową. Ich szata plastyczna, bogata w płaskorzeźby o tematyce religijnej, herby fundatora oraz inskrypcje łacińskie, świadczy o wysokim poziomie ówczesnego rzemiosła artystycznego.

Największy z nich – „Urban” o wadze około 2400 kg – należy do grona największych zabytkowych dzwonów w Polsce. Instrumenty te, mimo upływu wieków, nadal pełnią funkcję użytkową, wpisując się w codzienną i świąteczną fonosferę miasta. W 2018 roku pęknięciu uległ najmniejszy z nich – „Marian”; dzięki szybkiej interwencji i zastosowaniu nowoczesnych technik spawalniczych udało się go przywrócić do użytku. Stanowi on przykład udanej konserwacji zabytkowego dzwonu przy zachowaniu jego właściwości akustycznych i walorów artystycznych. Można przekonać się o tym osobiście, będąc w Krośnie, gdyż ponad trzystu pięćdziesięcioletni „Marian” odzywa się z Wieży Farnej codziennie...

Równie istotnym i wyjątkowym elementem wyposażenia wieży jest mechanizm zegara wieżowego, wykonany w 1908 roku przez Michała Mięśowicza – założyciela Pierwszej Krajowej Fabryki Zegarów Wieżowych w Krośnie. Zegar, napędzający dwie tarcze o średnicy 200 cm, do dziś odmierza czas, stanowiąc świadectwo krośnieńskiej tradycji zegarmistrzowskiej. Wraz z dwoma kurantami wybijającymi kwadransy i godziny, mechanizm ten tworzy spójny funkcjonalnie zespół, którego wartość wykracza poza aspekt techniczny, wpisując się w materialne dziedzictwo polskiego przemysłu precyzyjnego.

Wieża Farna jest przykładem zabytku o wyjątkowej złożoności – łączy w sobie walory architektoniczne, historyczne, artystyczne oraz techniczne. Pełniąc niegdyś funkcje obronne, sakralne i reprezentacyjne, dziś służy nie tylko jako dzwonnica i wieża zegarowa, ale także jako punkt widokowy i obiekt muzealny, pozostając pod opieką Muzeum Rzemiosła w Krośnie. Jej wartość dla dziedzictwa kulturowego Polski jest niepodważalna, a właściwa ochrona i konserwacja tego unikatowego zespołu wymaga interdyscyplinarnego podejścia – łączącego wiedzę historyków sztuki, architektów, konserwatorów zabytków oraz specjalistów w dziedzinie kampanologii i zegarmistrzostwa. Wieża, jej dzwony i zegar stanowią bowiem nie tylko świadectwo przeszłości i pomnik historii Krosna, nazywanego „Małym Krakowem”, ale wciąż żywy element przestrzeni miejskiej, który zasługuje na szczególną uwagę i troskę ze strony służb konserwatorskich.

Na jednym z cmentarzy na Dolnym Śląsku znaleziono trumny ze szczątkami historycznego rodu, który w przeszłości władał zamkiem Książ w Wałbrzychu. „To historyczna chwila dla całego Dolnego Śląska” - mówi rzecznik zamku, który obecnie przechodzi rewaloryzację.

W 25 trumnach odnalezionych w grobowcu rodziny von Kramsta na cmentarzu komunalnym w Świebodzicach zidentyfikowano pochówki XVIII- i XIX-wiecznych członków rodu von Hochberg, dawnych właścicieli zamku Książ w Wałbrzychu. Znajdują się tam szczątki m.in. Konrada Ernsta Maximiliana von Hochberga, fundatora barokowej przebudowy Książa.

O przełomowym dla historii zamku Książ odkryciu poinformował w piątek wieczorem rzecznik tej instytucji Mateusz Mykityszyn. – To historyczna chwila dla całego Dolnego Śląska. Konrad Ernst Maximilian von Hochberg należy do najwybitniejszych postaci w dziejach Książa. To on w ogromnym stopniu nadał zamkowi zachwycające barokowe oblicze, które podziwiamy do dziś – powiedział Mateusz Mykityszyn, rzecznik Zamku Książ w Wałbrzychu i prezes Fundacji Księżnej Daisy von Pless.

Więcej informacji na stronie:

<https://tvn24.pl/wroclaw/historyczna-chwila-dla-zamku-ksiaz-na-cmentarzu-w-swiebodzicach-znaleziono-trumny-rodu-von-hochberg-st9211562>

“Antyczny” amfiteatr z gipsu. Włoch przez dwie dekady oszukiwał turystów

Przez blisko 20 lat w oficjalnych materiałach promocyjnych Vicenzy zachwalano „Berico Maritime Amphitheatre” jako wyjątkowy zabytek z IV wieku. Dopiero szczegółowe badania wykazały, że rzekome antyczne ruiny były współczesną konstrukcją wykonaną z nowoczesnych materiałów, a współfinansowane przez Unię Europejską foldery reklamowały zwykłą mistyfikację.

We Włoszech utrzymano wyrok dla Franco Malosso, który przez lata sprzedawał bilety do rzekomo starożytnego teatru w okolicach Vicenzy. Śledczy uznali, że obiekt nie był zabytkiem z 393 r., lecz współczesną konstrukcją stylizowaną na antyk. Jak podaje magazyn „Popular Mechanics”, atrakcja działała w pobliżu miejscowości Arcugnano w prowincji Vicenza we Włoszech. Franco Malosso, występujący także jako Franco Alessandro Molosso Maltarel von Rosenfranz, przekonywał odwiedzających, że odkrył stanowisko po osunięciu ziemi w 2005 r. Turyści oglądali nie tylko sam teatr, ale też rzekome zabytki neolityczne, rzymskie i greckie, płacąc za wejście nawet 40 euro.

Więcej informacji na stronie:

<https://tech.wp.pl/antyczny-amfiteatr-z-gipsu-wloch-przez-dwie-dekady-oszukiwal-turystow,7314885323749376a>

Zachęcamy do odwiedzania naszych profili:

Facebook: gdzie publikujemy istotne informacje zarówno krajowe jak i międzynarodowe, związane bezpośrednio z ochroną zabytków. Na profilu zamieszczamy również informacje dotyczące naszej działalności.

Na platformie YouTube: zamieszczamy filmy m.in. z naszych dorocznych konferencji: majowej i grudniowej, a także z cyklu „Otwarte Wykłady PKN ICOMOS” w formule online.

Facebook:

Polski Komitet Narodowy ICOMOS

<https://www.facebook.com/pknicomos>

YouTube:

PKN ICOMOS

<https://www.youtube.com/@pknicomos2024/featured>

Instagram:

icomos_poland

https://www.instagram.com/icomos_poland/